

Проти Залужного мутять двіж,

або Хто задмухе
зростання популярності
генерала?
» стор. 4

Працевлаштованість

Чому роботодавці
України уникають
брати на роботу осіб
з інвалідністю
» стор. 6

Ідеї не для втоми

Вітчизняна футбольна
збірна успішно
провела літню сесію
відбору на чемпіонат
Європи-2024
» стор. 15

Україна молода

Середа, 21 червня 2023 року

№25 (5937)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 39,938 грн

Магія Великого Лугу

Рашисти, підірвавши Каховську ГЕС, воскресили енергію козацьких переказів,
яка поверне українцям прадавню генетичну пам'ять

» стор. 7

Козак-характерник.
Картина художника Віктора БАБЕНКА.

Михайло
Дорошенко
редактор газети «Україна молода»

«Міжнародна допомога, без перебільшення, врятувала українську пресу. Хоча частина видань і в попередні роки, і вже в час повномасштабної війни змушена була припинити вихід друкованих версій. «Україна молода», одна з небагатьох національних газет, що вистояла завдяки партнерам з-за кордону, надто — Європейському фонду за демократію, — продовжує нести читачам вільне слово правди, гуртувати націю на перемогу над рашистами».

■ СВОБОДА СЛОВА

Врятувати журналіста

Українські ЗМІ, особливо друковані, продовжують існувати завдяки фінансовій допомозі західних донорів

Олег ГАНСЬКИЙ

Фінансові негаразди супроводжували роботу вітчизняних ЗМІ й до повномасштабної російсько-української війни, а з початком бойових дій більшість видань, особливо паперових, узагалі опинилася поза межею виживання. А вже з'явилися нові виклики, перед редакціями: нестача і суттєве подорожчання газетного паперу, не завжди безперебійна робота друкарень, труднощі з логістикою. Російські загарбники навмисно обстрілювали кіоски «Преса», руйнували шляхи доставки свіжої періодики.

Проте цінність і вага журналістської роботи в такій ситуації тільки зростала — причому зростала в десятки і сотні разів. Сьогодні, мабуть, у кожній редакції можуть розповісти, як журналісти самоорганізувалися в перші дні війни, знімали унікальні кадри нападу окупаційних військ, передавали інформацію читачам про можливі небезпеки. І при цьому продовжували професійно виконувати свою роботу. Попри те, що їхня робота ставала екстремальною та небезпечною.

Описані тут проблеми стосуються не лише районних газет на прифронтованих чи деокупованих територіях, хоча, за даними Національної спілки журналістів України, свою роботу відновили понад 20 районних редакцій. У скрутній ситуації на межі безвиході опинилася і лівова частка загальноукраїнських видань. І всім їм було б ще більше сутужно без матеріальної підтримки наших західних партнерів.

Значну допомогу українським ЗМІ продовжує надавати, зокрема, Європейський фонд за демократію — незалежна організація, яка видає гранти на потреби редакцій, що опинилися у складних ситуаціях. ЄФД було створено 2013 року Європейським Союзом та державами-членами ЄС як автономний міжнародний цільовий фонд для сприяння розвитку демократії в державах Європейської політики сусідства: країнах Східного партнерства, Близького Сходу та Північної Африки, а також на Заході Балкан та за їхніми межами.

Фонд підтримує організації громадянського суспільства, демократичні рухи, громадських і політичних активістів, а також незалежні медіаплатформи та журналістів, які сприяють формуванню плюралістичних демократичних політичних систем. Допомога також може бути надана нещодавно створеним або незареєстрованим організаціям, неформальним платформам, молодіжним групам або окремим активістам. Зокрема, ЄФД підтримує тих, хто не може отримати допомогу від інших донорів та в рамках чинних програм Європейського Союзу. Гранти спрямовані на укріплення демократичних цінностей та захист прав людини.

Місія цієї організації — у підтримці демократії і, зокрема, свободи слова. Адже першого, як відомо, не може бути без другого. Тож Фонд допомагає незалежним ЗМІ розвиватися в якісні канали інформації, що у свою чергу забезпечує плюралізм в медіа та доступ громадськості до незалежних інформаційних ресурсів. Така підтримка охоплює всі типи засобів масової інформації — від новостворених стартапів до великих професійних ЗМІ. Вона може варіювати від підтримки блогерів до допомоги цифровим платформам або новинним та інформаційним виданням.

Така допомога буде вкрай необхідна українським масмедіа і після нашої перемоги у цій війні. Адже наша держава продемонструвала всьому світу, що не лише свідомо стала на шлях розвитку демократії, гуманістичних цінностей, які сповідує вільний світ, а й уже заплатила і продовжує платити за свій вибір величезну ціну.

Редакція газети «Україна молода» дякує Європейському фонду за демократію за надану підтримку. Таким чином ми спільно робимо крок до об'єктивного, неупередженого інформування нашої читацької аудиторії в цей непростий час, утвердження європейських стандартів роботи преси та демократичних цінностей у нашому суспільстві. ■

■ НА ФРОНТІ

Усе йде за планом

Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний уперше продемонстрував відео свого візиту на передову з початку контрнаступу і запевнив, що операція триває далі

Лариса САЛІМОНИВІЧ

Валерій Залужний, згадав про якого у путіна викликає рефлекторне заїкання, знову побував на передовій. «Разом із начальником Генерального штабу Збройних сил України генерал-лейтенантом Сергієм Шапталовою провели роботу в угрупованнях військ, які виконують найскладніші завдання у районах, де точаться найзапекліші бої, — повідомив він. — Операція продовжується згідно з планом».

За словами Головнокомандувача, противник, аби не допустити просування українських підрозділів, розгорнув систему фортифікаційних укріплень зі щільними мінуваннями місцевості та великою кількістю резервів. Проте наші воїни роблять усе можливе задля визволення української території.

Відео з Валерієм Залужним викликало ажіотаж у мережі ще й тому, що на його військовій формі з'явилася нова символічна нашивка. Одні користувачі впізнали в ній відомого персонажа із «Зоряних війн» Малюка Йоду, а інші впевнені, що йдеться про більш зрілого Грогу.

Але хоч би як там було, вже сама поява новини вкотре підкреслила цивілізаційну прірву між українськими військовими і рашистськими орками. Різниця просто вражаюча.

Водночас контрнаступ триває в надзвичайно складних умовах. За словами заступниці міністра оборони Ганни Малаяр, окупанти підтягують резерви як на південь, так і на схід України і не відмовляються від мети вийти на кордоні Луганської та Донецької областей. «Потрібно розуміти, що ворог не здаватиметься легко, — повідомила вона. — Ми маємо налаштуватися, що це буде дуже жорсткий двобій. Власне, це зараз і відбувається. І не потрібно міряти результативність кілометрами або кількістю звільнених населених пунктів. Найбільші результати ще попереду».

Найзнаковішою перемогою ЗСУ за останній період стало звільнення села П'ятихатки у Запорізькій області силами 128-ї окремої гірсько-штурмової Закарпатської бригади. Йдеться про комплексну операцію із застосуванням танків, ударних дронів

та артилерії. «П'ятихатки розташовані прямо на трасі 0812, що веде через М18 до Василівки, — прокоментував ситуацію військовий експерт Олександр Коваленко. — Сама ж Василівка входить до опорного трикутника окупантів у Запорізькій області — Василівка—Токмак—Мелітополь. Тобто, відкривається шлях до однієї з основних вершин оборони окупантів. Крім цього, П'ятихатки мають вихід через Жереб'янку на південь, а звідти роздоріжжя на захід і схід». Це село також було одним з опорних у планах наступу військ РФ на Запоріжжя ще на початку року.

Артилерія ЗСУ продовжує нищити військові склади кацапів. Зокрема, рашистські логістичні центри недавно зрівняли з землею як мінімум у Мелітополі, Токмаку, Бердянську, Лазурному, Скадовську. Але найбільш блискучою операцією експерти вважають зачистку базового складу у селі Рикове на Херсонщині, де зберігалося тисячі тонн пального та боеприпасів. Ця масштабна подія, на їхню думку, значно ослабить оборонну спроможність ворога. ■

■ ЛОТ

Спочатку шампанського, потім нап'ємося

Дивом уціліле у Бахмуті ігристе допоможе нищити ворога

Тарас ЗДОРОВИЛО

Кожна річ у нашому житті має, хоч як це дивно звучить, як і будь-яка людина, свою історію. Ба більше — долю. І, як і в людей, іноді ця доля — дивовижна. Саме така вона в останньої півторалітрової пляшки колекційного шампанського з Бахмута (SoloKing, рожеве брют) було виготовлене на Артемівському заводі шампанських вин, яка дивом уціліла в охопленому війною місті-фортеці.

Про незвичну знахідку, яку українські розвідники передали до Львова, розповіла на своїй сторінці у фейсбуці волонтерка Ірина Кушка, яка емоційно написала: «Про цей лот можна знімати фільм. Бахмут, завод, де військові тримають оборону. Навко-

ло гримлять вибухи, розбиті шибки, будинки, долі. І серед усього цього розгromу розвідники знаходять дивом уціліле шампанське. Остання пляшка, яка не розбилася. Розвідники ховають уцілілу знахідку в рюкзаки, проносять крізь обстріли і віддають волонтерці, яка постійно їм допомагає».

Доставила пляшку до Львова волонтерка Уляна Кузик і передала шампанське, як пише Ірина Кушка, «нам, щоб якомога вигідніше продати на аукціоні й купити тим же розвідникам дрон. Аби вони так само уціліли і повернулися додому з перемогою. Тоді буде багато приводів відкорковувати шампанське, а поки...». Тепер його розіграють на аукціоні, аби придбати безпілотник бійцям 67-ї ОМБР ДУК.

«Хто бажає отримати 1,5 літра шампанського, що вижило у Бахмуті? Можливо, це буде саме та пляшка, яку ви розіп'єте з друзями у день перемоги. І тоді ви розкажете історію цієї пляшки і що ви допомогли розвідникам придбати дрон і є частиною Перемоги», — закликає Ірина Кушка до участі.

Варто зазначити, що для допомоги ЗСУ волонтери й чимало інших небайдужих українців частогусто продають на аукціонах або ж просто пропонують у соцмережах купити ту чи іншу незвичайну або ж дорогу саме для них річ, кошти від продажу якої підуть на необхідні, як люблять зараз казати, «ніштяки», які допоможуть нашим бійцям на фронті здобувати таку потрібну нам усім Перемогу! ■

■ НІ СОРОМУ НІ СОВІСТІ

А ремонтувати відремонтоване — зась

Суд заборонив будівельній компанії «усувати окремі недоліки» у школі до проведення оцінки виконаних нею робіт

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

У березні минулого року Люботинська школа №2 постраждала від влучення касетного боєприпасу. Після оцінки руйнувань експерти дозволили її відновлювати. Ремонтні роботи Департамент капітального будівництва доручив ТОВ «Харківбудсервіс», на що було виділено 1,7 мільйона гривень. Зазначену суму виконавець отримав повністю.

Утім минув час, і з'ясувалося, що полагоджена будівля не готова до експлуатації, оскільки роботи провели неякісно і не в повному обсязі. Такого висновку дійшли правоохоронці, які разом з директором оцінили кінцевий результат реконструкції.

«Так, фасадна частина будівлі відремонтована неякісно, в деяких частинах не відновлено, а лише зафарбовано, — процитували судову ухвалу в Харківському антикорупційному центрі. — Окрім того, із зовнішнього боку будівлі частково не зроблено відкоси, не у повному обсязі замінено відливи, не у повному обсязі проведено ремонт пок-

рівлі. Такі ж недоліки встановлено й в інших приміщеннях (майстерня, їдальня, спортзал, роздягальня спортзалу). Наявність вказаних недоліків підтвердив і директор закладу та надав детальну інформацію з приводу проведених ремонтних робіт».

Директор навчального закладу під час допиту повідомив, що неодноразово звертався до підрядника щодо усунення недоліків, але той його ігнорував. Окрім того, після проведення робіт на території закладу залишалось приблизно 50-60 мішків з будівельним сміттям. Вивезти його в компанії відмовилися, тому адміністрація школи змушена була самостійно оплатити роботу комунальників. Є й більш резонансні промахи. У приміщенні харчоблоку й досі залишаються отвори на даху. Не замінили виконавці також двері пожежного виходу в основній будівлі.

Історія з ремонтом отримала розголос, тому у травні було призначено спеціальну судову експертизу. І в середині червня до навчального закладу приїздили невідомі люди, які представились працівниками ТОВ «Харківбуд-

сервіс» і заявили, що усунуть недоліки. При цьому жодних документів, які б посвідчували звернення замовника до підрядника, не надали. Зрештою слідчі звернулись до суду з метою винесення ухвали про заборону проводити будь-які ремонтні роботи до завершення слідчих дій.

Як повідомив Харківський антикорупційний центр, ця фірма вже не вперше фігурує у подібних провадженнях. Наприклад, поліція ставила під сумнів якість ремонту школи в Близнюківському районі, коли вітер зірвав покрівлю через невеликий проміжок часу після завершення робіт. У 2020 році суд задовольнив запобіжний захід у вигляді домашнього арешту для виконроба ТОВ «Харківбудсервіс», якого підозрюють у завищенні обсягів витрачених матеріалів на будівництві амбулаторії. Також ХАЦ раніше повідомляв про провадження, в якому слідчі вважали, що службові особи ТОВ «Харківбудсервіс» протягом 2017–2019 років стали учасниками схеми із заволодіння бюджетними коштами. Але справи до вироків не дійшли. ■

■ ТЕНДЕНЦІЇ

Вона ростом «невеличка»

За даними Держстату, в травні споживча інфляція в річному вимірі й далі сповільнювалася — до 15,3% з 17,9% у квітні, хоч на початку року становила взагалі 26%

Наталія НАПАДОВСЬКА

Ми якось швидко забули про крапанки за 80 гривень, купуючи їх у червні в середньому по 40 (і навіть в окремих випадках — по 27 грн), хоч узагалі у місячному вимірі ціни в країні зросли на 0,5%. Дивна річ: чому вартість деяких товарів знижується попри те, що ми зараз перебуваємо у гарячій фазі війни та переживаємо такі події, як трагедію на Каховській гідроелектростанції. Хоч як це дивно, але воєнні дії та катаклізми мало впливають на економіку.

«Основними драйверами зростання цін минулого року були зовнішня висока інфляція, девальвація гривні й початок війни, яка зруйнувала логістику. Всі ці фактори вичерпали себе», — вважає експерт Сергій Фурса. Маємо на сьогодні значно меншу інфляцію, ніж очікували, а на кінець року, за прогнозами інвестиційної компанії Dragon Capital, вона буде ще нижчою — 12%, хоч Нацбанк і не очікував, що економіка так швидко відновиться, та прогнозував на цей рік 20% інфляції, а урядовий прогноз був ще гіршим.

Уже кілька місяців триває зміцнення національної валюти, яке приводить до зниження вартості імпортованих товарів, також ціни більшості категорій продукції на світових ринках, за окремими винятками, зараз багато знизилася, зокрема на нафту й паливо. За попередніми оцінками Мінекономіки, ВВП у першому кварталі міг скоротитися на понад 14%, але цей показник виявився меншим (звісно ж, 10,5% — також багато, втім тенденція все одно позитивна). Вдалося диверсифікувати постачання палива автомобільними шляхами, економіка потроху при звичайшій до роботі в умовах ракетних атак, а негативні наслідки обстрілів нашої енергосистеми значною мірою вдалося нівелювати. І навіть події на Каховській гідроелектростанції істотно на обсяги національного ВВП не вплинули.

«Так, це величезна трагедія для сотень тисяч людей, котрі там живуть, велика біда для екології, проте в масштабах національної економіки про суттєві зміни не йдеться. Це втрата порівняно невеликої частини врожаю. А ще значна частка територій, на які безпосередньо впливає цей російський теракт, поки що перебуває в окупації», — каже інвестбанк'єр Тарас Козак.

«Ми за будь-яких умов матимемо надлишок зернових та олійних культур для внутрішнього споживання. До того ж, залишається невизначеною подальша доля зернової угоди, тож різко наростити вивезення збіжжя на експорт наші аграрії і трейдери не зможуть. Відповідно, навіть якщо світові ціни на продовольство знову зростуть, як це прогнозують в ООН, його вартість усередині країни майже не зміниться», — додає економіст Ілля Несходовський.

Істотних цінових коливань, навіть попри втрату частини врожаю в південному регіоні, не буде, вважають економісти. «Загалом під ризиком, за нашими оцінками, близько 10-14% загального врожаю овочів через затоплення й осушення ґрунтів у Херсонській, Запорізькій та Дніпропетровській областях», — заявив заступник голови НБУ Сергій Ніколайчук.

Минулого року в Україні переважала інфляція постачання, але зараз багато бізнесів, попри все, працюють, відбувається постійне насичення товарами внутрішнього ринку, до нас завозять достатню продукцію за відносно невисокими цінами. Ціни ростуть, але значно повільнішими темпами, і цей рух різновекторний. Мораторій на підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги для населення стримував адміністративну інфляцію. Тривало зменшення цін на крупи та борошно через низькі експортні ціни та достатні для забезпечення внутрішніх потреб запаси зернових, повільніше зростала вартість товарів особистого догляду, одягу і взуття, електроніки, іграшок, меблів, побутової техніки, товарів для дому, автомобілів. Здешевлення пального (ціни на нього знизилася — на 1,4% порівняно зі зростанням у квітні) стримувало зростання вартості послуг таксі, натомість швидше дорожчали послуги салонів краси та готелів.

«Що буде далі? Основна невизначеність — щодо бойових дій. Наскільки успішним буде цей контрнаступ, як швидко ми зможемо взагалі вигнати ворога, перемогти. Адже велика кількість ланцюжків постачання все ще не ефективні (й, об'єктивно, в умовах воєнного стану не можуть стати ефективнішими). І я очікую, що той рівень інфляції, який маємо зараз, — 15% нинішнього року та менше 10% наступного, збережеться», — узагальнює ситуацію економіст Тарас Козак. ■

Інф. «УМ»

У травні в Ланівцях Тернопільської області відбулося відкриття коворкінгу для підприємців. Це вже 11-й проєкт, який у громаді реалізовано за підтримки Програми USAID DOBRE. У коворкінг-просторі облаштували першу в громаді відеостудію з можливістю онлайн-трансляцій, великий конференц-зал, фотостудію, робочі місця із сучасною оргтехнікою та зону відпочинку для підприємців.

Раніше в цьому приміщенні працювала районна рада, і воно давно потребувало ремонту. Зараз же про колишній інтер'єр нагадують лише відреставровані ліпнина та паркетна підлога. Загальна вартість проєкту — 1 мільйон 525 тисяч гривень, з яких внесок Програми USAID DOBRE у вигляді необхідного обладнання становить майже 1,1 мільйона гривень.

У новому коворкінгу одразу стартувала бізнес-школа B2B School для потенційних та чинних підприємців Лановецької, Збаразької та Кременецької громад, де проводяться тренінги, організовані Центром розвитку ініціатив «ІнСорс». Водночас у робочих зонах працюють фрілансери, а у відео- та фотостудіях проходять практичні заняття та реалізуються соціальні проєкти. Головна мета такого проєкту — об'єднати людей з бажанням започаткувати свій бізнес, забезпечити соціалізацію на етапі старту, а також підвищити рівень бізнес-освіти мешканців громади

— Наш перший про-

■ ПІДТРИМКА

Простір для бізнесу

Як у Лановецькій громаді стимулюють три громади до підприємництва

Коворкінг активно працює.

ект із Програмою DOBRE — це відкриття культурно-мистецького центру Єловицьких у Ланівцях. І символічно, що свою співпрацю у другій фазі програми ми розпочали теж із відкриття простору — тепер уже для підприємців, — каже голова Лановецької громади Роман Казновецький. — Бо бізнес — це надходження до бюджету, нові робочі місця, це розвиток і громад, і країни в цілому. Проєкт допоможе Лановецькій та сусіднім Кременецькій і Збаразькій подолати такі виклики, як зниження рівня зайнятості, від-

тік кваліфікованих кадрів за кордон та працевлаштування внутрішньо переміщених осіб.

За словами директорки департаменту економічного розвитку і торгівлі Тернопільської ОВА Галини Воляник, область має розвинути аграрну та харчову галузі, які зараз буквально витягують місцеву економіку. Однак уже сьогодні потрібно дбати про розвиток тих напрямків, які будуть найбільш затребувані під час відновлення країни, наприклад, будівництво та виробництво будівельних матеріалів, галузі з висо-

кою доданою вартістю тощо. Роман Казновецький у свою чергу повідомив, що в Лановецькій громаді зараз активізується агідництво, фермерство та IT-напрямок.

Кожен із мешканців Лановецької громади також може безоплатно скористатися коворкінгом та обладнанням, щоби протестувати власну ідею для бізнесу та свою спроможність. Наразі в громаді мешкають 13 тисяч працездатного населення, з яких понад 5 тисяч — молодь. Підприємництвом займаються лише близько 600 осіб. ■

КОЛІЗІЇ

Проти Залужного мутять двіж,

або Хто задмухує зростання популярності генерала?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Близько пів року тому президент Володимир Зеленський та глава його офісу Андрій Єрмак виступали на шпальтах впливових закордонних ЗМІ з певними політичними розкладами.

Скажімо, і в колонці в британському журналі The Economist — Єрмак, і в інтерв'ю американській газеті The New York Times — Зеленський оприлюднили певний план того, як події в Україні мають розвиватись у політичній площині.

Зокрема, як потрібно закінчувати війну? Якими мають бути гарантії безпеки для України? І яким має бути план, що дасть можливість і російському керівництву закінчити цю війну. В озвучених Зеленським тезах для міжнародного співтовариства є досить багато тверезих речей.

Але будь-які оприлюднені плани мають значення і априорі несуть результат, коли з ними погоджується, а протилежна сторона, тобто агресор, якщо він зацікавлений у закінченні війни. А ми ж такого бажання у путіна не спостерігаємо. Як і в самої росії. Ба більше, чимало політичних спостерігачів, котрі спеціалізуються на темі росії, стверджують, що путін останнім часом просто насолоджується війною.

Тому з точки зору планів закінчення війни найважливіше те, що говорив раніше й говорить сьогодні Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний.

Нелюбна невістка чинної влади

Однак наразі довкола Валерія Залужного розгойдується хвиля негативу. Причому не лише в українських медіа, а й за кордоном. Скажімо, досить авторитетні видання — The New York Times та Politico — опублікували нещодавно статті, в яких із посиланням на авторитетних осіб із зовнішньої розвідки України повідомляється, що Валерій Залужний певною мірою винен у підриві «Північного потоку-2». Сталося це ще у вересні минулого року.

Нагадаємо, 27 вересня, напередодні запуску газопроводу до Балтійського моря, вилився газ із російського газопроводу «Північний потік-2».

Експерти з'ясували, що на маршрутах газопроводів «Північний потік» та «Північний потік-2» у Балтійському морі 26 вересня стався вибух техногенного характеру потужністю близько 700 кг у тротиловому еквіваленті.

Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг назвав інцидент диверсією.

ЗМІ в США та Німеччині провели розслідування аварії на Nord Stream, вбачаючи у них слід проукраїнських сил, проте офіційні особи країн НАТО порадили дочекатися результатів слідства.

25 березня 2023 року німецькі журналісти повідомили, що за декілька днів до диверсій на газопроводах неподалік них перебували російські військові кораблі.

Водночас Данське енергетичне агентство заявило, що об'єктом, який прилягав до газопроводу «Північний потік-2», був порожній морський димовий буй, який не становить жодної безпосередньої загрози для безпеки.

І 28 березня цей об'єкт ліквідували.

Усіх нах...

Відома волонтерка та лікар, котра знає всі фронтові широкі дороги й вузькі стежки ще з 2014 року, Юлія Вотчер вбачає в цькуванні Залужного бажання Банкової посунути його в тінь, аби не відсвічував на сондесяйних чинних можновладців. Війна війною, а про вибори почали турбуватись усі.

Ось що Юлія Вотчер написала на своїй сторінці у фейсбуці. «Князь Роман великий у труні, як на вертелі, крутиться...

Олександр Охріменко, комбриг 14-ї

окремої механізованої бригади, відсторонений, а з ним ще і ще...

Скільки їх, бойових комбригів, комбатів викинуть з поля бою, щоб не заважати Сирському отримувати «перемогу»?!!!

Хіба для всіх це новина?

Для мене ця інформація щойно серце обірвала.

А ми що, мовчимо?!!!!

Як там у нашого «слуги народа»?

Комбриг бойовий — нах-й!

Комбриг вміє думати — нах-й!

Комбриг — патріот — нах-й!

ще двох комбригів — нах-й!

Усіх нах-й, Сирського залишимо, і тоді всі ми нах-й, бо нам там і буде місце, якщо стерпимо!!!».

Щоправда, в погано прихованому протистоянні вилізає нова неприємна правда й про чинну владу.

Як-от те, що на початку повномасштабного вторгнення у Кабміні пропонували підірвати мости Києва, що з'єднують правий і лівий береги столиці, й лише вольовий опір Залужного урядом «стратегам» урятував місто від руйнування своїми ж, а мешканців лівого берега — від роз'єднання із західними напрямками зі столиці.

Але саме оцю аналітичну впертість генерала Залужного намагаються нівелювати й обнулити. Уже «кרותи» з Генерального штабу в коментарях іноземним ЗМІ у демократичність Залужного як рису керівника не радянського, а нового типу, в його вміння прораховувати ситуації влітають заслуги лише командирів на місцях. Ми жодним чином не хочемо применшити їхню роль, але важко повірити в те, щоб кожен крок і рішення командирів не вивірялось із головним воєначальником, тим більше в період війни.

В охопленій війною Україні формально політики зараз немає. Але поява в інформаційному полі яскравої та популярної фігури Валерія Залужного мимоволі привернула увагу тих людей, які вже сьогодні моделюють образ політики в післявоєнній Україні й котрих не влаштовує Володимир Зеленський.

Щодо інших найгостріших питань, як-от чому українська ППО неефективно спрацювала під час знаменитого вертолітного десанту на аеродром «Гостомель» під Києвом або як росіянам вдалося настільки швидко захопити Херсонщину і дійти до західних околиць Маріуполя, — ведуть розслідування українські правоохоронні органи. Сподіваємось на незатягування з оприлюдненням їхніх об'єктивних висновків.

Наразі немає відповідей і на запитання, якою була роль у цих подіях політичного керівництва держави на чолі із Зеленським, що зробили і чого не зробили місцеві відділення СБУ під керівництвом Івана Баканова і насправді чи правильно у цих обставинах діяли військові, якими керував Валерій Залужний.

Залужний мутить двіж...

Успішна оборона Києва, потоплений флагман російського Чорноморського флоту крейсер «Москва» та успішний харківський контрнаступ змусили світ пильно і з повагою подивитись на Залужного.

Не дивно, що генерал, який зумів зупинити російську навалу та відвоювати частину захопленої української території, здобув популярність в Україні.

Українці вірять Залужному й знають, що наразі від його рішень залежить і доля нового наступу ЗСУ.

Зображення Валерія Залужного з жестом victory і підписом «З нами Бог і

Генерал Валерій Залужний: «Ми повернемо собі всю Україну».

отаман Залужний» на напівзруйнованому магазині електроніки довгий час було іконічним образом центру напівоточеного російськими військами Бахмута.

Хітом на українському радіо минулого року стала композиція виконавця електронної музики Oisho BTZ під назвою «Залужний мутить двіж».

Одразу кілька українських міст назвали свої вулиці на честь головнокомандувача ЗСУ. Мер одного з них, Кочетова, — Артем Семеніхін пожартував, що у самого Залужного дозволу на таке перейменування вулиці Тургенєва не питали.

«Ми вирішили, що це буде найкращий спосіб підтримати генерала у, мож-

Об'єктивно — є достатньо людей, котрі впливають на прийняття рішень і яким Зеленський не подобається. І вони шукають, навколо кого згуртуватися. Порошенка наразі не розглядають, адже його вважають «збитим льотчиком».

Фігура Залужного з'явилася в їхньому об'єктиві сама собою. А точніше, за велінням часу. «Залізний генерал» мало говорить — багато робить.

Політичні експерти стверджують, що після війни ці люди створять певну платформу і почнуть умовляти Залужного йти в політику. Мовляв, це його обов'язок і борг перед країною. І він цілком може сприйняти ці слова, водночас ставши політичною альтернативою Зеленському.

Українські соціологи та політологи давно стверджують, що майже стовідсоткова довіра до ЗСУ та запит виборців на нові політичні сили можуть посприяти появі в післявоєнній Україні партії військових або сильного лідера, який прийде з військового середовища. Валерій Залужний та його гіпотетична команда можуть задовольнити цей суспільний запит.

Однак експерти розходяться у своїх прогнозах.

Скажімо, соціолог Олексій Антипович радить не робити передчасних висновків, а дочекатися перемоги України, побачити, якою ціною вона буде досягнута.

«Бо, об'єктивно кажучи, в нашій армії є і проблеми, і корупція, й інші не дуже приємні речі. Щойно війна дійде до завершення — все це вийде на яв, і показники Залужного, Зеленського, волонтерів, ЗСУ вирівняються, і ми матимемо значно спокійніші цифри», — вважає соціолог.

Отже, якщо Залужний, тим більше у ранзі переможця над росією, захоче гратися у політичні ігри, то це не буде помилкою, вважає політолог Микола Давидюк. Навпаки, це буде реалізація очікувань десятків мільйонів людей, які його вважають своїм лідером і захисником.

«Якщо Зеленський не втік, то Залужний захистив. Оце його головний наратив, який для нього органічний, і на це великий запит», — переконує Давидюк.

Отже, хоча в Україні зараз жодна людина не змогла б чітко сказати, коли ж точно закінчиться війна і відбудуться вибори, доволі різкі рухи довкола гіпотетичних політичних конкурентів Банкової дали сигнал: чинна влада збирається йти на другий термін.

Але для цього нам потрібна перемога, а не підкилмні політичні інтриги довкола генерала Валерія Залужного, людини, котра націлена на позитивний для України результат і — головне — знає, як його досягнути. ■

ВЕДМЕЖА ПОСЛУГА

Карма ПАР

Африканські мирні ініціативи: врятувати полковника путіна

Тетяна ПАРХОМЧУК

У день візиту президента Південно-Африканської Республіки Сиріла Рамафоси (16 червня), на 478-й день повномасштабного вторгнення росії в Україну, на нашу державу було здійснено чергову масовану атаку рашистськими балістичними й крилатими ракетами та дронами. Зокрема, в той день над Києвом сили української ППО знищили шість ракет «Кінджал», шість крилатих ракет «Калібр» і два розвідувальні безпілотники.

У Київській області було пошкоджено приватні будинки, є постраждалі. Закордонні гості української столиці — президент ПАР Рамасофа, лідери Замбії, Коморських островів, Республіки Конго, Єгипту, Сенегалу та Уганди — в цей час були в Бучі і їх відводили до бомбосховища готелю. Хоча речник президента ПАР Вінсент Магнев'ян написав у твітері, що вони не чули ні сирен, ні вибухів. Очевидно, шок від здивування і незрозуміння ні ситуації України, ні ступеня шизанутості нашого ворога.

Щоправда, пізніше, на пресконференції, президент ПАР Рамасофа сказав, що чув і сирени, й вибухи.

Карма якщо не прилетіла, то важко подихала в потилицю африканським гостям. Бо, згадаймо, нещодавно США звинувачували Південну Африку в постачанні боєприпасів росії через російський корабель, який пришвартовувався на військово-морській базі Саймонстаун у Кейптауні в грудні 2022 року. Оточення Рамафоси заперечує цей факт, однак сам президент ПАР обіцяв розібратись.

А мирний план, котрий пропонує група згаданих керівників країн, — це, по суті, жбурляння України під ноги путіну.

Водночас така активність щодо візиту лідера Південно-Африканської Республіки Сиріла Рамафоси чималою мірою спричинена ще й тим, що саме на ПАР лягає виконання рішення Міжнародного кримінального суду (МКС), який видав ордер на арешт президента рф владіміра путіна. А правляча партія «Африканський національний конгрес» (АНК) дуже не хоче цього робити, бо чималою частиною фінансується низкою російських олігархів.

Африка без України почне голодувати

Отже, після відвідин лідерами африканських країн Києва та розмови з президентом України Володимиром Зеленським наступного дня в Санкт-Петербурзі учасники африканської миротворчої місії зустрілися з президентом росії владіміром путіном.

До того, 15 червня, Рамафоса відвідав Польщу, де поспілкувався зі своїм колегою Анджеєм Дудою.

Ще раніше президент Південно-Африканської Республіки Сиріл Рамафоса під час зустрічі з прем'єр-міністром Сінгапуру Лі Сянь Луном заявив, що кілька африканських країн запропонували «мирну ініціативу, щоб допомогти покласти край «конфлікту» між росією та Україною».

За словами президента ПАР, він говорив про це з лідерами Замбії, Сенегалу, Республіки Конго, Уганди, Єгипту.

«Ми дійшли висновку, що цей конфлікт у цій частині світу не впливає безпосередньо на Африку у вигляді смертей і руйнування нашої інфраструктури, проте насправді впливає на життя багатьох африканців. Що стосується продовольчої безпеки, то зросли ціни на добрива, зросли ціни на зернові, ціни на пальне», — сказав Рамафоса.

Отже, шість лідерів країн Африки пропонують, щоб Україна погодилася розпочати мирні переговори з росією, навіть якщо російські війська залишаються на її території.

«По-перше, це припинення бойових дій. По-друге, це основа для тривалого миру», — сказав речник президента Південної Африки Вінсент Магнев'ян.

У відповідь на таку ініціативу пані посол України в ПАР Любов Абравітова заявила: «Мій президент дуже чітко дав зрозуміти... (Не буде) жодних переговорів між Україною та росією, доки

росіяни не покинуть нашу територію в межах її міжнародно визнаних кордонів».

Усвідомлення того, що без України в них може бути голод, — серйозний фактор. Але на ньому все й зупиняється. «Дайте їсти! Усе інше — ваші проблеми», — приблизно так можна спростити суть розмов лідерів країн Африки з українським президентом Володимиром Зеленським.

Шаманські танці з барабанами довкола арешту путіна

Два місяці тому, 25 квітня, президент Південно-Африканської Республіки Сиріл Рамафоса заявив, що правляча партія «Африканський національний конгрес» ухвалила рішення про вихід країни з юрисдикції Міжнародного кримінального суду, який видав ордер на арешт президента РФ владіміра путіна.

Рамафоса додав, що ухвалені рішення пояснюються «упередженістю МКС щодо певних країн».

Ордер МКС на арешт путіна означає, що Преторія (столиця ПАР), яка у серпні цього року має приймати саміт групи БРІКС (Бразилія, росія, Індія, Китай і ПАР), повинна буде затримати президента рф після прибуття.

Однак щодо того, чи арештує путіна уряд ПАР, Рамафоса сказав, що «це питання розглядається».

Згодом на сайті президента Сиріла Рамафоси з'явилось повідомлення, що Південна Африка залишається учасником МКС.

В адміністрації президента ПАР пояснили, що відповідне роз'яснення довелось опублікувати через помилку в коментарі під час брифінгу для ЗМІ правлячого Африканського національного конгресу щодо статусу Південної Африки стосовно Міжнародного кримінального суду.

У медіа ПАР сама тема саміту БРІКС обговорюється доволі жваво в контексті ймовірного затримання путіна під час його візиту

Пресконференція президентів: України — Володимира Зеленського та ПАР — Сиріла Рамафоси.

в серпні. Також медіа аналізують, чи може їхня країна змінити закони через президента рф путіна. З огляду на те, що нещодавно МЗС ПАР заявило, що всім учасникам саміту буде надано імунітети.

Однак, як зазначила Надзвичайний і Повноважний Посол України у Південно-Африканській Республіці Любов Абравітова, навіть у разі виходу з угоди країна буде зобов'язана впродовж одного року виконувати рішення суду.

Тому будь-яке внутрішнє законодавство не може превалювати над нормами міжнародного права.

Отже, на сьогодні ця ситуація є складною головоломкою для південноафриканської дипломатії.

Крім того, що декілька російських олігархів фінансують правлячу партію, прихильність до російської федерації ліпилася впродовж 30 років після розвалу СРСР. Вона базується на двох основних факторах.

По-перше, на ідеї того, що саме росія допомагала Африканському національному конгресу в боротьбі з апартеїдом.

І по-друге, це те, що росія вбудоувала стосунки з ПАР на протигагу Заходу, опираючись на антизахідні нарративи.

Отже, існують зв'язки ідейні, але також і особисті між багатьма керівниками ПАР і росії.

Тому Південна Африка не хоче своїми руками «принижувати» президента росії і шукає всілякі можливі юридичні лазівки для того, щоб його не арештовувати.

Є всі шанси й того, що БРІКС можуть перенести до майстерні міжнародної маніпуляції, художньої «ліпки горбатого» — Китаю.

Однак як це має врятувати від арешту путіна?

Африка далеко — Африка поряд

Отже, так сталося, що путінська росія зробила те, чого не могли передбачити для України в Африці. Вона фактично поставила фізичне виживання Африки у залежність від миру й добробуту України як самостійної, міцної держави. І такі країни, як Південна Африка, усвідомили, що на сьогодні всі виклики, з якими вони стикаються, в тому числі й у питанні харчової безпеки, й у питаннях енергетичних, полягають саме в тому, що росія атакує Україну.

Загалом політично й Африка важлива для України. Адже в ООН представлено 54 африканські країни, і їхні голоси за резолюції на підтримку територіальної цілісності України дуже потрібні. Переважна більшість цих країн

навіть за невеликої уваги Києва до Африки підтримують Україну.

А нещодавно президент Володимир Зеленський заявив, що Україна вже переважає взаємини з десятками країн Африки.

Зокрема, в гуманітарній сфері Україна знову планує стати хабом для навчання африканських студентів.

До Африки є інтерес іще й економічний. Бо там — перспектива й потенціал. Тим більше на тлі блокування партнерами в Євросоюзі українського агроекспорту. В Африку ж українське зерно йде досить активно, допомагаючи уникнути голоду Сомалі, Судану, Ефіопії. Українське зерно відоме Єгипту, Алжиру, Еритреї.

У 30 африканських країнах має почати діяти новостворюваний торговий дім «Африка—Україна».

Водночас у Африці Україна активно воює і з російською пропагандою. Дипломати постійно розбивають усі російські брехливі нарративи щодо України.

Карма якщо не прилетіла, то важко подихала в потилицю африканським гостям Києва під час чергової ракетної атаки росіян на Україну. Бо, згадаймо, нещодавно США звинувачували Південну Африку в постачанні боєприпасів росії через російський корабель, який пришвартовувався на військово-морській базі Саймонстаун у Кейптауні в грудні 2022 року. І це при тому, що путінська росія фактично поставила фізичне виживання Африки у залежність від миру й добробуту України як самостійної, міцної держави.

Не варто забувати, що в декотрих африканських державах діє запеклий ворог України — російська приватна військова компанія «Вагнер». Найманці «Вагнера» не лише під українським Бахмутом воюють проти ЗСУ, а й в Африці беруть участь, зокрема, у переворотях, намагаючись привести до влади проросійської уряди.

За словами експерта Центру дослідження Африки Юрія Олійника, наразі це стосується центральноафриканських республік Малі, Буркіна-Фасо, Судану.

Також цілком очевидно, що Африка — абсолютний рекордсмен за кількістю збройних конфліктів, громадянських воєн, державних переворотів та випадків геноциду. Але замість того, щоб зайнятися ними, лідери ПАР, Єгипту, Сенегалу, Уганди, Замбії та Республіки Конго вирішили просувати так звану миротворчу

місію, аби зупинити війну в Україні шляхом здачі жорстокому окупанту.

«Президент Рамафоса спочатку прибув у Київ, потім зустрівся з путіним, щоб говорити в деталях про африканський план миру, але в цьому особливо немає сенсу, оскільки загалом він повторює «мирні плани» інших дуже віддалених від зони конфлікту країн: розвести війська, закріпити лінію розмежування і зробити вигляд, що нічого не сталося. Важко уявити, щоб на це в Україні хтось погодився, — вважає політолог Сергій Таран. — Інша проблема з усіма цими «мирними планами», — це те, що країни, які їх пропонують, не мають жодних інструментів, аби впливати на війну. Ці інструменти — це гроші, санкції та зброя. Якщо в авторів мирних пропозицій їх немає, — їхні слова — лише «добрі побажання», які можна вислухати хіба з вихованості.

Головний винуватець війни — путін — взагалі добрих слів не розуміє. На нього діє лише сила

— сила зброї і сила грошей. Якщо новоявлені миротворці не готові їх надати, їм краще відкрити офіс в ООН, де вони зможуть писати довгі заяви про «глибоку стурбованість».

Історично москва ще в часи СРСР подавала себе як прихильниця національно-визвольних рухів у Африці. Але перебування України в російській та радянській імперіях саме українців робить ідеологічними партнерами Африки. Бо українська держава в своїй боротьбі за незалежність споріднена з африканськими країнами, котрі скинули колоніальні пута й стали незалежними 60—70 років тому.

Отже, Африка ближча українцям, ніж це може здатися на перший погляд.

Однак керманічі її провідних країн мають щодо цього іншу точку зору через свої необґрунтовані політичні залежності. ■

Наталія НАПАДОВСЬКА

■ ЗАЙНЯТІСТЬ

Працевневлаштованість

Чому роботодавці України уникають брати на роботу осіб з інвалідністю

30 травня ВРУ ухвалила в першому читанні законопроект №5344-д про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю. Цей законопроект стане черговим кроком у процесі євроінтеграції України, адже, ратифікувавши Конвенцію ООН «Про права осіб з інвалідністю» та Конвенцію МОП №142 «Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів», Україна зобов'язалася забезпечувати право осіб з інвалідністю на самостійність та повну участь у житті суспільств.

У створенні робочих місць ми — на задвірках Європи

Наразі осіб з інвалідністю в Україні налічується майже 2,7 мільйона, і щодня через війну значна кількість ветеранів з інвалідністю поповнюють ринок праці. Чисельність уразливих груп ринку праці зростає, як і скорочення числа працевлаштуваних, але більшість роботодавців не сприймають масштабів проблеми. За даними дослідження «Ринок праці в Україні 2022-2023: стан, тенденції та перспективи», частка у структурі зайнятості осіб з інвалідністю в Україні становить 6%, а ветеранів — 2%. Рівень працевлаштування осіб з інвалідністю вкрай низький. Так, протягом 2022 року за сприяння Державної служби зайнятості було працевлаштовано 8,9 тисячі осіб з інвалідністю (у 2021 році — 14 тисяч осіб). Створення нових робочих місць із компенсацією ЄСВ роботодавцю взагалі майже не працює: 2022 року на нові робочі місця було працевлаштовано за направленням служби зайнятості 104 безробітних з інвалідністю (2021 року — 180 осіб). Водночас у країнах ЄС працевлаштовано 55% осіб з інвалідністю. Чому ж так?

Річ у тім, що в нашому законодавстві немає стимулів для працевлаштування таких громадян. А існуюча нині система штрафів за невиконання квоти цієї категорії працівників є вкрай неефективною. Іншими словами, бізнес часто вибирає заплатити штраф, а не найняти людину з інвалідністю.

Куди «прилаштувати» поранених військових, яким потрібно утримувати сім'ї?

Які зміни нас чекають у разі ухвалення законопроекту №5344-д? У законопроекті вводиться нове визначення поняття «особа з інвалідністю»: це особа зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які можуть заважати її повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими. Жодних вказівок щодо того, що інвалідність має бути встановлена через поранення чи хворобу, які пов'язані з військовою службою, немає. Таким чином, зміни стосуватимуться всіх без винятку осіб з інвалідністю, а не лише військових, які брали участь у бойових діях.

Деталізовано перелік прав людей з інвалідністю у галузі працевлаштування, серед яких: «розумне» пристосування робочого місця, професійний розвиток, соціальні послуги відповідно до законодавства про зайнятість населення та соціальний захист на випадок безробіття, соціальні послуги пер-

сонального помічника, супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці, соціально-трудова адаптація. Як відомо, більшість роботодавців готові «працевлаштувати» працівника під умови, але не створювати умови для працівника.

Компенсації роботодавцям

Відтепер роботодавці можуть здійснювати заходи «розумного» пристосування за рахунок коштів державного цільового фонду соціального захисту людей з інвалідністю, звернувшись із приводу компенсації/дотації витрат на «розумне» пристосування до Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю.

За словами заступника міністра економіки України Тетяни Бережної, є напрацьований порядок компенсації. Так, за облаштоване робоче місце для людей з інвалідністю першої групи пропонується повертати до 15 мінімальних заробітних плат, а це трохи більше 100 тис. грн, другої групи — компенсації у 10 мінімальних заробітних плат. Запроваджено відповідальність роботодавця за нецільове використання коштів Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю у подвійному розмірі, що має бути превенцією для такого нецільового використання.

Крім того, «виконанням нормативу робочих місць вважається працевлаштування не лише відповідної кількості людей з інвалідністю, а й оплата їхньої праці в розмірі, навіть якщо особа працевлаштована на неповний робочий день. Таким чином, працевлаштування осіб з інвалідністю на ставку, яка становить половину від мінімальної заробітної плати, не вважатиметься виконанням нормативу», — пише Максим Тютюнников, адвокат.

Альтернатива: бери або плати

Але найцікавіше: у роботодавця буде альтернатива. Або ж працевлаштувати людину з інвалідністю, або сплачувати спеціальний внесок. Запроваджується щомісячний внесок на підтримку працевлаштування людей з інвалідністю, і він дорівнюватиме 40% середньої місячної заробітної плати, яку отримують усі працівники платника внеску, та різниця між встановленим нормативом робочих місць для працевлаштування людей з інвалідністю та кількістю робочих місць, на яких фактично працевлаштовані люди з інвалідністю. Цей внесок дещо схожий на той, які зараз раз на рік сплачують роботодавці в разі невиконання нормативу за кількістю найманих працівників, які є особами з інвалідністю.

Таким чином, якщо зараз роботодавці замість працевлаштування особи з інвалідністю часто обирають сплатити штраф як санкцію за невиконання нормативу, то після зміни вони просто зможуть сплатити спеціальний внесок та не наймати людину з інвалідністю.

Чи приведе запровадження

Соціальне кафе-пекарня Sunshine Cafe, де працюють люди з ментальною інвалідністю, функціонує біля метро «Почайна» в Києві (ТЦ Metro).
Фото з сайту the-village.com.ua.

таких внесків до збільшення кількості працевлаштованих осіб з інвалідністю — питання відкрите. Норми мають заохочувальний характер, проте остаточний вибір — укласти трудовий договір з людиною з інвалідністю або сплатити внесок — робить саме роботодавець.

Вакансії є, претендентів нема

До речі, найбільшою перешкодою до зайнятості вразливих груп, на думку роботодавців, є те, що вони не звертаються з приводу працевлаштування. І в цьому є частка правди. На кінець квітня 2023 року в розділі «Робота для людей з інвалідністю» сайту для пошуку роботи work.ua розміщено понад 5 тисяч вакансій.

Цікава тенденція, адже законопроект вводить можливість набуття роботодавцем статусу підприємства захищеного працевлаштування або статусу підприємства/підприємця трудової інтеграції осіб з інвалідністю. За певної кількості осіб з інвалідністю. Для таких підприємств передбачено право на пільги щодо сплати податків та зборів (обов'язкових платежів).

Безперечно, ветерани війни з інвалідністю будуть у центрі уваги суспільства. Кожен воїн, який захищає нашу Батьківщину й отримав травму та інвалідність, задається питанням, як далі утримувати сім'ю. На законодавчому рівні сьогодні ці питання тільки обговорюють. Можливо, треба закріпити норму, що зарплата людей з інвалідністю має бути як мінімум на 20-30% вищою за мінімальну, а для тих, хто отримав інвалідність унаслідок війни, — на 50%?

Плюси та мінуси законопроекту

Ризики законопроекту? Вони є, адже сьогодні жоден експерт не підтвердив його беззаперечну ефективність. По-

Чисельність уразливих груп ринку праці зростає через війну.
Фото з сайту work.ua.

Прийняття на роботу осіб з інвалідністю

БІП
БУХГАЛТЕР ІДЕАЛЬНОГО ПІДПРИЄМЦЯ

Фото з сайту bip.net.ua.

перше, всупереч вимогам законодавства, до законопроекту 5344-д не додано розрахунків і фінансово-економічних обґрунтувань, а також впроваджується низка норм, які не працюватимуть без внесення змін до Податкового та Бюджетного кодексів України.

По-друге, зазначений законопроект був ухвалений за основу, незважаючи на те, що Українське товариство сліпих, Національна асамблея людей з інвалідністю України та багато інших громадських організацій осіб з інвалідністю були категорично проти його ухвалення, адже роль громадських організацій щодо залучення до формування політики осіб з інвалідністю знижується. Дійсно, відсутність посилення на необхідність врахувати думки громадських ор-

ганізації може негативно позначитися на рівні соціальної захищеності людей з інвалідністю. Про це говорили представники двох фракцій у Верховній Раді України — політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» та політичної партії «Європейська Солідарність».

Державі необхідно створити можливості для повноцінного залучення до суспільного життя, і тут одним законом не обійтись. Життя порушить питання і щодо того, як громадські організації осіб з інвалідністю, отриману в ході війни, контролюватимуть Кабмін при затвердженні порядку проходження медико-експертного обстеження і як вони добиватимуться своєї справедливої квоти у дорадчих органах державної влади. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

■ МІФИ ТА ЛЕГЕНДИ

Магія Великого Лугу

Рашисти, підірвавши Каховську ГЕС, воскресили енергію козацьких переказів, яка поверне українцям прадавню генетичну пам'ять

Насправді ця історія дуже дивна. Інформації про Великий Луг та козаків-характерників в інтернеті і до підриву Каховської дамби вистачило б на багатотомне видання. Але чомусь саме після страшного злочину окупантів вона стала неймовірно затребуваною. Мимоволі складається враження, що дух легендарних чародіїв-мамаїв дійсно вивільнився з-під водної товщі і тепер турбує усіх, хто здатний досягнути його містичну природу. Більше того, у нашу свідомість почала, без перебільшення, врзатися новина про розтривожені душі наших пращурів, які зі своїми надприродними здібностями стануть поруч з українським військом на захист Батьківщини. Мовляв, полчища біснуватих орків точно згинуть, як роса на сонці, і ми нарешті остаточно позбудемося їхньої багатотомної влади над нашою свідомістю. Що тут правда, а що ілюзія — покаже час. Але вже тепер очевидно, що через каховську трагедію до нас повернувся один із найважливіших генетичних кодів, який бере початок у древніх містичних джерелах. І чим швидше ми його в собі відкриємо, тим ближчою буде перемога.

Нереальна реальність

Каховське водосховище поховало територію, де у різні часи діяло шість Січей — Томаківська, Базавлуцька, Микитинська, Чортотлинська, Кам'янська і Підпільницька. Усі вони, окрім безстрашного натренованого війська, мали своїх химеродників. Тобто воїнів-чародіїв, мамаїв, які володіли унікальними магичними здібностями. Історичні дані і народні перекази свідчать про те, що ці козаки могли відмикати замки без ключів, брати готами руками розпечені ядра, залазити й вилазити з міцно зав'язаних мішків, лікувати хвороби і смертельні рани, зусиллям волі вгамовувати кровотечу, навювати сон на ворогів, розпізнавати зрадників та бачити майбутнє. Більше того, характерники могли впливати на волю та свідомість інших людей, відчувати наближення ворога, перевтілюватися у звірів. Вбити козацького мага можна було винятково срібною кулею, влучивши прями́сінько в серце.

Назва Мамай виникла невинно. З одного боку, химеродники буквально маяли над Січчю, вираховуючи ймовірну небезпеку. А з іншого, цей статус тісно пов'язаний із древньою традицією, оскільки «ма» на санскриті — великий, а «май» — ілюзія, яка робить нереальне реальним. Їхні унікальні здібності — не чародійство, а глибоке знання про істинну природу людини, яка є посередником між небом та землею і здатна використовувати їхню енергію на власну користь.

Як це зробити, знали воїни-кшатрії, брахмани-волхви і древньоруські жерці, традиції яких, найвірогідніше, і перейняли запорізькі мамаї. «Сьогодні відомо, що вони володіли не тільки чудовим знанням магичних ритуалів і замовлянь, практичним застосуванням прийомів екстрасенсорного впливу на противника, а й проходили бездоганну школу бойових мистецтв (гопак, спас, триглав), володіли багатьма видами зброї, мали велику внутрішню і зовнішню силу, — повідомляє культурно-просвітницький портал spadok.org. ua.

— У підсумку, можна з повним правом вважати їх і волхвами, і воїнами. Таким чином, характерник — унікальна постать на той час. І, як будь-який чарівник, він не міг померти, не передавши свій Дар Відання хоча б одному наступникові, завдяки чому ці знання і збереглися до наших днів».

Усі химеродники вміли відчувати те, що коїться далеко від них. За даними дослідників теми, вони, сидячи у позі лотоса (як правило, біля кремезного дуба), мов радаром, зчитували інформацію з навколишнього простору і передавали її, у разі небезпеки, до кожної козацької хати. Своєрідним «приймачем» сигналу слугували парсуни (портрети) мамаїв в оселях, біля яких у такі хвилини збурювався енергетичний простір. Вороги козаків добре знали про цю властивість образів, тому спаливали їх разом із житлом.

Заворожена правиця Сірка

За переказами, майже всі козацькі гетьмани, кошові отамани та відомі полковники були характерниками. Серед них — Остап Дашкевич, Дмитро Байда-Вишневецький, Іван Підкова, Самійло Кішка, Северин Наливайко, Петро Сагайдачний, Максим Кривонос, Іван Богун, Данило Нечай.

І все ж найбільшою чародійною славою здобув Іван Сірко. За час свого отаманування (з 1659-го по 1680 роки), він брав участь у понад 100 битвах і не мав жодної поразки. Козаки вірили, що він знає наперед про те, хто з ним збирається воювати, а також здатний під час бою перекинутися на хорта, вовка чи яструба або заклясти вороже військо.

Існує легенда, що козаки п'ять років не ховали Сірка після смерті і возили його тіло з собою у походи, будучи переконаними у тому, що навіть мертвим він наводить жах на ворогів і приносить перемогу. Згодом вони відрізали його праву руку і вже з нею ходили на війну. Є свідчення, що зацікавлені особи й понині шукають ту правицю, аби поставити її чудодійну силу собі на службу. До речі, існує також новітнє повір'я, яке пояснює причину того, чому кацапам не вдалося захопити Дніпропетровщину ні в 2014-му, ні в 2022 роках. Кажуть цю територію магичним чином охороняє череп легендарного отамана.

З військових подвигів химеродників у давні часи відомі їхні атаки на армію перського царя Дарія, який мав необережність вторгнутися в нашу землю зі своєю численною «ордою». П'ятірки оголених по пояс воїнів, стоячи на конях, прорубували проходи крізь тісні ряди персів, розгорталися, прорубувалися знову і скакали в степ. Спантеличені вороги збирали усю свою енергію в залізній кулак, але нічого не могли вдіяти з цими сміливцями. Їм здавалося, що мають справу з надприродною силою, яку неможливо перемогти.

Аналогічна проблема виник-

ла і в 14-тисячного татарського війська. Як свідчить легенда, ці вояки зайшли на Січ, аби її знищити, і буквально заклакли на місці, мов укопані. У такому стані козаки їх легко розбили, лишивши в живих якусь сотню щасливців. Коли ті повернулися до Стамбула, то не могли нічого розповісти про пережите. Кажуть, стояли, як на параді, з піднесеним настроєм. Сталося ж це завдяки тому, що козаки користувалися індивідуальними практиками з навювання супротивнику потрібного собі уявлення. Завдяки цьому вони могли ставати невидимими і незрозумілими ворогові.

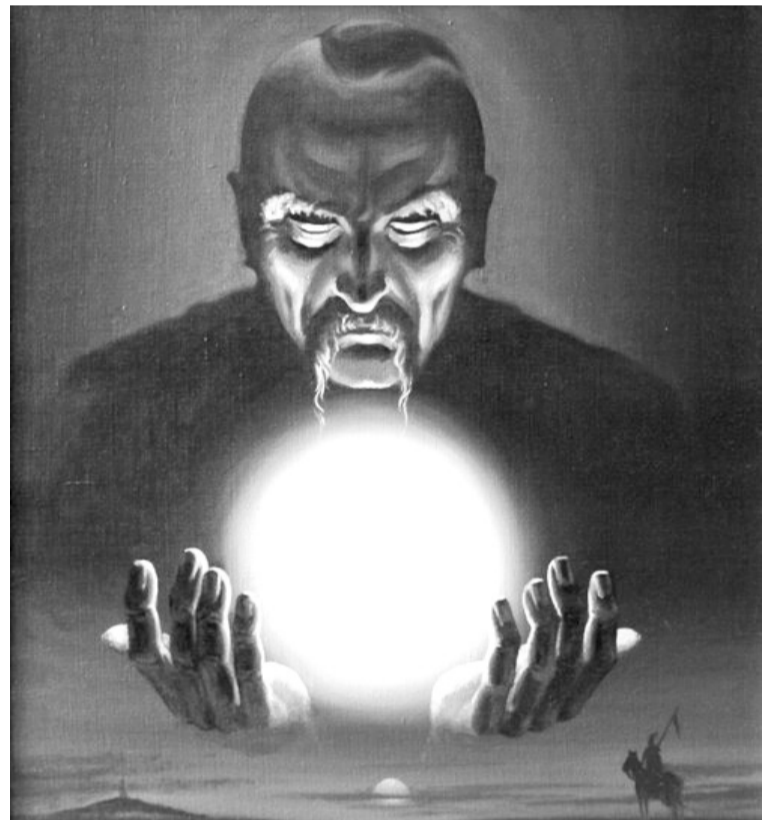
Йдеться не про казкове чародійство, а використання древніх знань про природу космосу і роль людини у глобальній вселенській грі. За великим рахунком, ми мало знаємо про те, ким є насправді. Хоча ці «технології» нікуди не зникли. Але через заборону древніх унікальних практик християнською церквою їх носії пішли у глибоке підпілля, утворивши таємні ордени. Основні з них діють і сьогодні.

Сила генетичного коду

У нашому світі нічого не відбувається знічч'я. Все у ньому має власну першопричину. Саме тому війна, яка триває в Україні десятиріччя, має більш глибокі передумови, ніж може здатися на перший погляд.

Як повідомив в інтерв'ю «5 каналу» керівник міжнародного проекту «Козак-характерник» Денис Богун, найсильніші в екстрасенсорному плані мамаї жили на території Луганської і Донецької областей. Чекісти добре про це знали, оскільки серед них було також чимало езотеричних практиків. У результаті українців або знищили, або депортували до північних регіонів московії, після чого спорожнілий край заселили в основному не найкращими представниками російського анклаву. Серед них було чимало зеків та представників бандитських угруповань, які створювали на новому місці свої роди. «З цієї причини теперішні жителі цих регіонів часто агресивно реагують на українську мову, — каже Денис Богун. — Вони відчувають, що це не їхнє. Їх часто просто «ковбасить», бо вони не можуть відчувати вібрації цієї території». Багатьох з них війна вже повернула туди, звідки прибули їхні прадіди. Справедливість торжествуватиме далі.

Технології, які використовували козаки-характерники, не диво, а уцілілі і таємно передані знання. Ними досконало оволодів дід Дениса Богунша, який був співробітником радянських спецслужб і професійно займався вивченням таємниць «Аненербе» — гітлерівської організації, що стала безпрецедентним прикладом зосередження в одних руках усіх найбільших досягнень людства, давніх пам'яток, артефактів і гіпотез — від виникнення земних цивілізацій до нейрон-

Козаки-характерники.
Картини художника Віктора БАБЕНКА.

них процесів в нашому мозку.

Коли Денис Богун ознайомився з архівом свого діда, він вже сам вивчав традиції запорозьких химеродників і зрозумів, що в обох випадках йдеться про одну і ту саму давню спадщину. Згадані технології варті того, аби їх викладали у школах підготовки спецпризначенців, оскільки ці воїни часто діють на території ворога.

Ба більше, унікальна сила наших козацьких пращурів, на думку дослідника, зберігається в українців на генетичному рівні, тому нашу землю вважають територією, де народжуються найсильніші відьми і чародії. Саме цим він пояснює той факт, що за дев'ять років окупації «околиць» москалі так і не змогли просунути вглиб країни, зіткнувшись з безпрецедентним спротивом. «Нас, згідно з аналітичними даними, не повинно було стати ще у 2014 році, оскільки в країні не було взагалі нічого для війни, — каже він. — Путін міг пройти через всю країну. А воно бац і сталося! Волонтери, добровольці, армія, відчуваючи силу землі, поставили на

його шляху просто смертельну перешкоду».

Ще більшою їхньою фатальною помилкою став підриу Каховської ГЕС. Навіть якщо відсторонитися від езотеричної трактовки про вивільнений дух Великого Лугу і розглянути цей феномен в суто практичній площині, то інформація про козацько-характерників однозначно пробудить цікавість свідомих українців до генетичних кодів нації. Останні беруть початок у тих історичних глибинах, де в космічній ілюзії силою думки наші пращури вміли творити необхідну їм реальність. «Твій шлях лежить між Землею і Небом, — вчили своїх послідовників мамаї. — Тільки відділення людської особистості від звичайного світу і оволодіння цією позицією, яка стоїть за межами «землі і неба», гарантує отримання того відсторонення, коли стає доступним Абсолютне Знання».

Вони також стверджували, що для справжнього козака мають значущість лише три речі — твоя земля, твій народ і твоє серце. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

Сировар, засновниця сироварні «КозаЧка» Тетяна Дядечко, за версією журналу «Women», увійшла до топ-500 успішних українок. Втім, її шлях до успіху був не таким легким. Хоч Тетяна вважає: якщо у світі лише 1-2 відсотки людей стали успішними, реалізувавши свої дитячі мрії, то це саме ті люди, які в разі невдач не опускали рук, не здавалися. «Я мрію й дію», — такий рецепт успіху героїні цього матеріалу.

Закінчивши факультет економіки та менеджменту Полтавської аграрної академії, Тетяна Дядечко мала престижну роботу в ПП «Агроекологія», постійно їздила в закордонні відрядження і звільнилася, за її словами, без будь-яких вагомих причин — усе тому, що нею керував душевний неспокій. Дівчина перебралася до Києва в надії підкорити столицю. Та ба, натомість на неї чекав період випробувань. Вона досить довго не могла знайти пристойної роботи, а заощаджені гроші дуже швидко закінчилися. Усе в її житті враз стало значно гірше, ніж було.

Одного дня, маючи за плечима рік безробіття, а до того ж кепський настрій і повний занепад духу, Тетяна Дядечко зрозуміла, що далі так тривати не може. І тут їй пригадалася одна робоча поїздка в Ізраїль, де вона відвідала сімейну сироварню, на якій порядкувало молоде подружжя. Сироварінням на ту пору дівчина взагалі не цікавилася. Але її вразило ставлення молодого пари одне до одного, до інших людей, Всесвіту. Увесь час важко працюючи — чоловік із дружиною самі обробляли землю, годували й доїли 300 кіз, виготовляли сир і продавали його — вони були абсолютно щасливі, випромінювали радість, любов, створюючи навколо себе ореол щастя, гармонії й задоволення життям.

Продаючи сири та йогурти по всій Україні, дійшла думки, що хоче виготовляти продукт для місцевого споживача

І от, тужливо дивлячись у вікно орендованої київської квартири, Тетяна мимоволі подумала: а може, сироваріння — і її покликання? Зібравши всю інформацію на цю тему в інтернеті, вона замовила все, що було необхідно для цього процесу, а наступного ранку, поїхавши на ринок і купивши домашнє молоко, почала варити сир. На диво, їй усе вдалося з першого разу. За другої спроби дівчина запропонувала продегустувати свій сир друзям та їхнім знайомим. А після третьої — почала продавати. Коли тепер розкаже про це сироварам-початківцям, ті щиро дивуються, як вона змогла так швидко налагодити виробництво та збут готової продукції. У відповідь Тетяна сміється: для неї це було питанням виживання, а отже, вона просто не мала часу на «розкачку».

Варячи півтора року сир у київській квартирі, сировар-початківець поступово обросла постійними клієнтами. Завдяки «сарафанному радіо» популярність Тетяниних сирів зростала. Отак усе почалося. Розкрутившись, дівчина навіть змогла придбати в Житомирській області власне приміщення, зробити там ремонт і відкрити сироварню. Але перемогла постійна нав'язлива тяга в рідні місця. Це й змусило Тетяну повернутися до Полтави.

2019 року, взявши в оренду приміщення колишнього ресторану в селі Копили, що неподалік від обласного центру, Тетяна Дядечко відкрила сироварню «КозаЧка» й запустила виробництво крафтових сирів та йогуртів зі справжнього молока. Продукція цього бренду продавалася у продовольчих супермаркетах по всій Україні, зокрема була представлена в понад 80 магазинах торговельної мережі «Сільпо».

«Та згодом зрозуміла, що це дещо не те, чого я хотіла. Великі обсяги продукції, значні витрати на її доставку по всій країні, що здорожува-

■ ВЛАСНИЙ ДОСВІД

СИРЙозна справа

Працюючи за кордоном, сировар Тетяна Дядечко пов'язує своє майбутнє тільки з Батьківщиною

ло й без того недешевий натуральний продукт, — усе це викликало постійне відчуття внутрішньої напруги, — ділиться сировар. — Так дійшла думки, що хочу виготовляти продукт для місцевого споживача. Аби люди приїжджали на сироварню не тільки за тим, щоб купити сир, а й подивитися, як його роблять. Наприкінці листопада 2021 року відкрила сироварню. А навесні 2022-го планувала відкрити вже реформований заклад. Зі зрозумілих причин мені не вдалося цього зробити. Але все це лишається у планах — після закінчення розв'язаної росією повномасштабної війни неодмінно повернуся до цієї своєї ідеї».

Окрім усього, Тетяна Дядечко навчає основ сироваріння всіх охочих спробувати себе в цій царині (зараз проводить навчання тільки онлайн). За її словами, попит на такі навчальні програми під час повномасштабної війни росії проти України зріс. Багато людей, які внаслідок бойових дій змушені були залишити свої домівки, втратили роботу чи бізнес, нині шукають можливість, як розвинути далі, заробляти на життя.

«Скажімо, мені володіння навичками сироваріння дало змогу в період повномасштабної війни в Україні робити сири у Швейцарії та США, — наводить власний приклад моя співрозмовниця, яка переконана: коли наше життя заповняють роботи, вони жодним чином не виготовлять такого сиру, який людина робить руками. — Тож для мене дуже важливо давати людям цінну інформацію за доступні гроші. Ідея в тому, щоб кожен сировар виготовляв продукт для місцевого споживача, тоді цей продукт буде справді крафтовим. Не знаю, як буде далі, але зараз моя школа сироваріння — це більше соціальний проєкт, аніж комерційний. Щоправда, маю від нього й певний зиск: коли приїжджаю в Україну, у мене повний холодильник сирів — їх передають на пробу мої учні, бо для них дуже важлива оцінка вчителя. І я часто жартую, що, навчаючи усіх охочих навичок сироваріння, у такий спосіб забезпечую собі безбідну старість».

У Швейцарії полтавки сповна відчули на собі, як світ підтримує нашу країну

Мені не терпиться розпитати в Тетяні Дядечко, як їй працювалося на сироварнях у Швейцарії та США. І Тетяна розпочинає свою розповідь з того, що виїхати за кордон після початку повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ настійно порадила її мама: «Якщо пригадуєте, торік на початку березня рашисти почали дуже бомбити місто Харків. А ми із молодшою сестрою Оксаною та її на ту пору чотирирічною донькою Соломією були в батьків у селищі Чутовому, що неподалік від кордону з Харківською областю. Тоді ще ніхто не знав, як далеко зможуть просунутися окупанти. Тому мама наполягла на тому, аби ми виїхали. А от Швейцарію я обрала тому, що неодноразово їздила туди вчитися сироваріння сама, а також возила групи сироварів. Бачте, у швейцарців сироваріння — у крові, ця справа передається від діда до батька, від батька до сина. Відповідно, чи не кожен «сирний» бізнес має 200-, а то й 300-літню історію. Окрім усього, у Швейцарській Конфедерації в мене є друзі, які запрошували до себе з перших днів широкомасштабної російсько-української війни. До речі, один зі

У Швейцарії Тетяна Дядечко працювала на сироварні високо в горах.

Завдяки роботі на сироварні при фермі в штаті Іллінойс Тетяна здобула досвід із переробки козячого молока.

Фото надані Тетяною ДЯДЕЧКО.

знайомих — Патрік Пфмайтер — після нашого з Оксаною та малою Соломією приїзду люб'язно надав нам у користування свою квартиру, де ми три місяці мешкали безплатно. Ба навіть більше, він нам ще й продукти підкидав. Загалом швейцарці нас дуже добре прийняли, зокрема сусі-

ди допомагали одягом, приносили Соломії іграшки, бо ми взяли із собою тільки найнеобхідніше. Тобто, можна сказати, ми сповна відчули на собі, як світ підтримує нашу країну. Відверто кажучи, я прибула до Швейцарії в жахливому психологічному стані, однак тепле ставлення людей, яких ми

зустрічали, було певною вірадою, додавало сил».

Через три місяці Тетянина сестра вирішила повернутися разом із малою донькою в Україну. А Тетяна лишилася у Швейцарії. Річ у тому, що у вже згаданого Патріка Пфмайтера, який надав притулок українцям, високо в горах є дві власні крафтові сироварні, і він давно запрошував до свідченого сировара з України попрацювати в нього літньої пори. Цього разу, зваживши всі «за» і «проти», панянка погодилася.

«Таким чином, минулого літа мала гарну нагоду попрацювати за кордоном — на сироварні в горах кантону Вале (найближчий від неї населений пункт — місто Сьйон). До того ж ми з Патріком домовилися, що в найближчі три роки щоліта приїжджати туди на роботу, — продовжує свою розповідь Тетяна. — Я працювала офіційно, мала гарні умови праці та проживання, мені добре платили. Враховуючи ж надзвичайно складну ситуацію в Україні, то була ще й прекрасна можливість вирватися з полону важких роздумів, тривожності, нав'язливих негативних думок. За той час, поки була там, прийняла 15 українських сироварів, які теж приїжджали відволіктися від війни, «перезавантажитися», подивитися, як робиться швейцарський сир. Варто сказати, що я повернулася зі Швейцарії дуже «накачанною», бо фізичне навантаження під час роботи на сироварні було дуже значним. За день я переробляла в середньому тонну коров'ячого молока (самих корів «випасає» в горах електроступах), виготовляючи 18—21 головку сиру вагою по 7 кілограмів. При цьому доводилося піднімати важкі форми із сиром. Той же прес важить 18 кілограмів, а ти береш їх два одночасно в обидві руки. До того ж постійно стоїш на ногах — і це не минає безслідно. От у мене, наприклад, проблеми з колінами. Бо вже 10 років займаюся сироварінням, і це дається знаки. Із позитивного досвіду: у Швейцарії для сироварень у горах спрощено дозвільні норми. І це дало мені розуміння того, що сир можна робити ще простіше».

Оскільки сироварня в горах Швейцарії працює лише влітку, восени минулого року Тетяна Дядечко повернулася в Україну. Проте пробула тут недовго: у жовтні їй зателефонували з однієї української компанії, яка займається імпортом сиру, і повідомили, що американська фірма шукає сировара. При цьому нагадали: ти ж хотіла, мовляв, поїхати в Америку. Хоч сировара шукали на 5 років, Тетяна погодилася лише на п'ять місяців роботи, бо, як уже зазначалося, мала домовленість про те, що влітку повернеться на сироварню у Швейцарію.

Провівши п'ять місяців в Америці, зайвий раз дійшла висновку, що їй найкраще на рідній землі

«Отак я вирушила до штату Іллінойс, що на середньому Заході США, — пригадує полтавка. — До повномасштабної війни мріялося: от би пожити і там, і там... Та провівши 5 місяців в Америці, зайвий раз дійшла висновку, що найкраще жити на рідній землі — тут мій дім, бізнес, люди, яких люблю. Цього разу я працювала в містечку Шампейн, що за 300 кілометрів від Чикаго, на сироварні при фермі, де тримають 300 кіз. Тож тепер маю класний досвід із переробки козячого молока. Поряд із сироварнею розташовувався ресторанчик. Кожні вихідні його відвідувачі могли проводити час із козами, гладити та чухати їх. На цій сироварні ми переробляли десь 500 літрів молока на день, тобто принаймні вдвічі менше, ніж на сироварні у Швейцарії. Хоч насправді в Америці було значно важче через те, що я мала більше механічної роботи: викладання, пе-

ревертання сирів тощо. Попри все, зараз сумую за тим місцем, за новими друзями, яких знайшла там, за улюбленими кав'ярнями, куди заходила після роботи випити каву, зручним будинком, де мешкала. Чим іще прикметна згадана крафтова сироварня? Хоч вона й маленька, вимоги системи НАССР там такі, як на великому заводі. Сподіваюся, що Україна не піде цим шляхом, що для малих виробництв такі вимоги будуть дещо спрощені. Бо я, скажімо, сто разів на день мала все дезінфікувати 3-відсотковим розчином хлорного вапна (причому стандарти щодо використання «хімії» є більш лояльні). У підсумку, в Америці все пахне «хлоркою».

Далі Тетяна Дядечко наводить таку цікаву деталь: бабуся власниці козиної ферми Леслі Куперберг — єврейка з Луцька, яка маленькою разом із батьками виїхала з України під час Другої світової війни. «По молодій пані було видно, що вона не американка: як і ми, українці, Леслі готує їжу вдома. Хоч загалом в Америці інші традиції харчування — там віддають перевагу закладам громадського харчування. Тому американцям було цікаво, коли я готувала для них домашню їжу, причому всі страви української кухні викликали в них захват», — стверджує сировар.

Зараз панянка з неспокоїною вдачею виношує ідею написання кулінарної книги англійською мовою. Буде й далекоглядні плани: хоче презентувати її в Америці разом з фермеркою Леслі Куперберг. «Уже навіть придумала назву — «Жовто-блakitна кулінарна книга», — усміхається моя співрозмовниця. — Щоправда, я ніколи не писала книжок. Та друзі мені радять: «Просто почни». Звісно, не скажу, що вільно володію англійською мовою, однак завдяки отим п'яти місяцям, проведеним в Америці, значно підтягнула її рівень. Це буде ще й історія про те, як готували страви моя бабуся, мама, що я перейняла від них і які свої нововведення привнесла, подорожуючи по всьому світу. Наприклад, варю український борщ з імбиром та цедрою лимона. Книга міститиме рецепти наших національних страв як від моїх батьків, сестри, так і від нової приятельки Леслі Куперберг. Таким чином, наша співпраця з Леслі у сфері сироваріння переросла ще і в ось такий проєкт. Мене знову запрошують туди, в Америку, сподіваються, що я повернуся. І от для того, аби періодично навідуватися туди, я й придумала оцю ідею з книгою».

Зараз, згідно з домовленістю з Патріком Пфмайтером, Тетяна Дядечко вирушила на його сироварню у Швейцарію — ми зустрілися з нею на якихось півгодини буквально перед її від'їздом. А після повернення восени в Україну найперше хоче обладнати маленьку навчальну аудиторію, де можна буде на постійній основі проводити навчання основ сироваріння офлайн. І, звичайно ж, паралельно збирається займатися справою свого життя — виготовленням крафтових сирів. Сировар із сумом констатує, що більшість українців не задумуються над тим, що вони їдять. Водночас ті, хто бодай раз спробував крафтовий сир, на її думку, уже навряд чи повернуться до споживання цього молочного продукту, виготовленого промисловим способом. Сама Тетяна може розрізнити їх навіть із заплученими очима — на смак, запах.

Вона не просто бачить своє майбутнє на Батьківщині, а й твердо вірить, що після закінчення цієї війни на нашу країну чекає велике майбутнє. «Мені й американці говорять, що Україна невдовзі стане тією країною, куди, поміж інших, і їм захочеться переїхати», — оптимістично заявляє Тетяна Дядечко насамкінець. ■

ПОСТАТЬ

Наукова правда вища

Як Сергій Білокінь розвінчував радянський масовий терор і досліджував діяльність Нарбутів

Андрій ТОПАЧЕВСЬКИЙ

Із Сергієм Білокінем зростає ми поруч. Він — видатний історик, джерелознавець, бібліограф, культуролог, публіцист, громадський діяч, дійсний член Української вільної академії наук, почесний професор Києво-Могилянської академії, Шевченківський лауреат. На 75-му році життя 14 квітня пішов у вічність.

Наші батьки викладали на біологічному факультеті Київського університету. Іван Петрович Білокінь, як видатний ботанік, був директором університетського Ботанічного саду. Тому й пощастило знати Сергія Білокіня, мого тодішнього сусіда, від його народження. Про це нагадує дарчий напис на примірнику другого (доповненого, бо Сергій ніколи не ставив кінцевої крапки у своїх дослідженнях) видання легендарної праці «Масовий терор як засіб державного управління в СРСР 1917—1941 рр.».

«У свої молоді роки він — учасник руху шістдесятників, наймолодший член (ще зі шкільної лави) Клубу творчої молоді (КТМ), брав участь у більшості його вечорів. У грудні 1963 року виступив з політичними творами на вечорі поезії КТМ. Був знайомий з А.Горською та І.Світличним, про яких згодом написав спогади, а також І.Дзюбою, Є.Сверстюком, Г.Севрук, Л.Семикіною та ін. Читав і розповсюджував самвидавну літературу» — відзначив письменник Дмитро Палій у статті «Джерела правди» (2018 р.).

Ще у 1970-х роках, за глибокої радянщини, Сергій Білокінь оприлюднив те, про що говорили пошепки навіть у дуже вузькому колі. Тоді ці публікації були чи не єдині. Тепер його праці в лідерах. Сергій Білокінь завжди вважав, що найлютішою суспільною проблемою є історична амнезія.

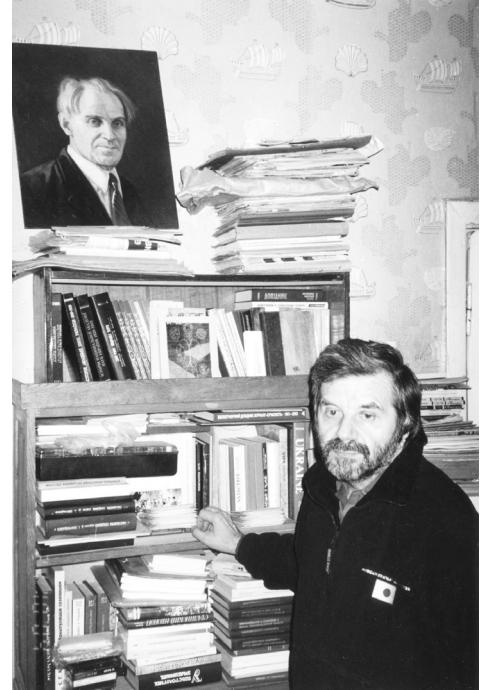
Під час пожежі книгосховища на Видутичах 1968 року йому пощастило врятувати книгу Луї Блана «Історія десятиріччя 1830 — 1840» з дарчим інскриптом: «В Ліонському повстанні варто уваги те, що воно тріумфувало без бою. Просто — вирішальну роль відіграла гідна поведінка народу».

Коли родина Івана Петровича Білокіня оселилась у так званому Латинському кварталі, біля будиночка Грушевських, Сергій був першокласником. В історії нема випадковостей. Михайло Грушевський згодом став, як пише Сергій Білокінь, «головним сюжетом» його інтересів. І зовсім не тому, що з вікна майбутнього історика можна було зазирнути до колишнього кабінету першого президента України.

Молодий Білокінь ще у 1960-х виявляв свій непокірний характер, відмовляючись від офіційних співавторів та відхиляючи поради скоротити або взагалі викреслити ті чи інші спогади, викинути небажані прізвища. Саме тоді мистецтвознавець старої школи, репресований Стефан Таранущенко, який так і не зміг пристосуватися до радянської дійсності, написав йому на згадку свій етичний заповіт: наукова правда вища за професорські авторитети.

Особливо масштабні і жорстокі були репресії 1972 року, коли засуджено 89 осіб, з них 41 — у Києві та Львові, решта — в Одесі, Дніпропетровську, Полтаві, Чернігові, Харкові, Ужгороді, Чернівцях. Крім цього, тисячі людей були піддані обшукам і допитам.

У ті глухі роки Сергій, після навчання на історичному факультеті університету, став аспірантом. У своєму авторефераті жодного разу не згадав більшовицьких вождів та Брежнєва, а з науковим керівником розмовляв про

Сергій Білокінь перед портретом свого батька.

Фото Андрія ТОПАЧЕВСЬКОГО.

Центральну Раду, Винниченка й голодомор. «За всіх обставин, — згадує колишній дисертант, — я прагнув берегти культурну спадщину».

Коли молодий учений почав досліджувати родину Нарбутів, його цікавило все — родовід, інтереси, переконання, коло друзів. Відтоді Георгій Нарбут постав в історичному контексті не тільки яскравим художником класичного, а й власного стилю, якому перші українські уряди доручали малювати гривню (навіть сучасне накреслення тризуба як «малого герба» належить йому). Шляхетна родина Нарбутів була центром культурного й мистецького тяжіння. Вона усвідомлювала генетичний зв'язок з Україною, не уявляла свого життя в еміграції, воліючи пропасти, але на рідній землі. Що й сталося дуже швидко.

Нарешті, коли вже за Незалежності напіввідкрились архіви, дослідник занурився в матеріали, що засвідчували системний тероризм з боку влади. Але при цьому віддавав перевагу мемуарному елементу, живим свідкам. Бо з архівами зможуть працювати й ті, хто сьогодні ще не народився, а незафіксовані спогади підуть у безвість. Вдалося зберегти сотні свідчень і листів творців національної культури. І це в час, коли державні архіви збирали нагородні грамоти бригадирів і ланкових, але відвертались від усього, чим жив історик.

До часів глибокої «перебудови» Сергій Білокінь мав тавро «невиїзного» — зрозуміло, з причини політичної ненадійності. З першої поїздки на Захід 1990 року привіз величезну валізу книжок і ксерокопій текстів, раніше цілком недосяжних для нашого читача. Так повернулись на батьківщину архіви етнографа Ю.Шумовського, композитора Ю.Ольховського, пам'ятні речі великого митця В.Кричевського, унікальні збірки з переповнених книжками пивниці українських емігрантів, які давно приросли до американської землі, але мріяли автори, що колись бодай набутки їхні знадобляться незалежній Україні. Серед них і такі раритети, як «Требник» Петра Могили, «Збірки пісень» Михайла Максимовича, видання М.Ореста (Зерова), Ю.Клена, І.Качуровського, О.Оглоблина, В.Барки. З Німеччини, Канади поверталася, гнана більшовиками, недобита духовність, спливали в пам'яті імена, не остаточно випалені довгими роками штучної амнезії. ■

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Доки пам'ять жива

На Житомирщині громада ініціює дискусію про місця пам'яті героїв російсько-української війни

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

Війна змінює не лише нас, а й ландшафти наших населених пунктів. На кладовищах усе більшають ділянки, які одразу привертають до себе увагу трепетом прапорів біля могил — там поховані герої, загиблі в ході російсько-української війни. На фасадах шкіл усе більше меморіальних дощок на пам'ять про загиблих випускників. Біля пам'ятника жертвам Другої світової з'являються Алеї слави новітніх героїв. Нині Український інститут національної пам'яті готує пропозиції щодо уніфікації таких комеморативних практик, облаштувань місць поховання з урахуванням світового досвіду та меморіальних місць. А поки робота над цими рекомендаціями триває, активісти на місцях пропонують свої варіанти вирішення проблеми.

«На деяких школах — по 10 меморіальних дощок»

Днями в центрі села Покалів Овруцької громади на Житомирщині було гамірно. Тут урочисто відкрили виставку «Герої не вмирають, доки пам'ять про них жива», присвячену пам'яті п'ятеро уродженців старостинського округу, які захищали суверенітет України й загинули в ході російсько-української війни: Анатолія Грищука, Олександра Березовського, Михайла Казімірчука, Анатолія Корсуна та Миколи Дивака.

Цю виставку було створено в рамках адвокаційного проекту «Не забудемо і не пробачимо», що реалізується місцевим кіноклубом документального кіно завдяки підтримці Мережі DOCU/CLUB. Але загалом ініціативна громада села порушила набагато глибшу проблему: де і як облаштувати місця пам'яті, як гармонійно вписати це в ландшафт населених пунктів і як зробити так, щоб це справді були місця пам'яті?

«Ще з початку війни складалася традиція, коли меморіальні дошки загиблим землякам встановлювали на стінах шкіл, які були закінчували. На тоді це було символічно і мало свою виховну мету. Але війна триває вже майже десять років, і в деяких навчальних закладах, на жаль, є по 10-14 загиблих випускників. А ще є зниклі безвісти. І перетворювати школи на суцільні меморіали — не найкраща ідея. Тим більше що в школах часто навчаються діти загиблих, і щоденне нагадування їм про втрату — теж болочий момент. Про це ніхто не говорить, люди бояться порушувати цю тему. Але про це треба говорити. В інших селах пам'ятні дошки встановлюють на фасадах селищних рад, ФАПів, але це теж не місця пам'яті. Це проблема, яка потребує переосмислення і зміни підходів», — говорить учителька Покалівського ліцею, керівник кіноклубу Docudays UA Тетяна Гошовець.

Зараз активісти ініціюють створення у селі Алеї пам'яті, де усі пам'ятні знаки будуть зібрані в одному місці. Виставка — перший крок до реалізації цієї ідеї. А загалом вони пропонують розпочати широкий суспільний діалог щодо того, як найкраще вшанувати пам'ять сучасних героїв, загиблих у війні з рашизмом.

А все почалося з кіноклубу

Ініціативна громада села Покалів згуртувалася навколо кіноклубу документального кіно Docudays UA, який у січні працював на базі Покалівського ліцею. «Ми тоді взяли участь у конкурсі від Мережі DOCU/CLUB — і виграли. Чесно кажучи, коли ми робили оголошен-

На деяких школах уже відкрито по 8-10 меморіальних дощок загиблим випускникам.

ня про перший кінопоказ, навіть не сподівалися, що прийде стільки дітей. Тому що це була не обов'язкова програма, без примусу. Тому що тоді ми навчилися дистанційно через загрозу постійних обстрілів. Але, мабуть, саме цей карантин і вплинув, бо школярі скучили за спілкуванням. Діти прийшли, і потім почали приходити регулярно. Хтось відвідував, хтось після перегляду приходив з друзями. Але на кожен сеанс ми маємо від 10 до 15 глядачів», — пояснює Тетяна Гошовець.

Найбільший резонанс викликали фільми «Зламани гілки» та «Безголосся» — про історію Голокосту. Після сеансів зазвичай відбувається обговорення фільму, дискусії з різних тем, сеанси арттерапії. Нині в селі з'явився свій хаб, і на його базі теж організуються кіносеанси.

«Цей кіноклуб відкрив перед нами нові перспективи, до нас потяглися люди. Це і школярі, і місцеві мешканці, волонтери. Нас почали запрошувати в Овруч та інші міста. У нас буває по шість засідань кіноклубу на місяць», — підключається до розмови ще одна активістка DOCU/CLUB, місцева депутатка Юлія Давидюк.

Кіноклуб допоміг вирішити і ще одну проблему, над якою місцеві активісти билися не один рік, — демонтаж пам'ятника «першим більшовикам», відкритого ще в 1981 році в центрі села. Пам'ятник зображав кремезного чоловіка в кожусі, папаса й з величезним прапором у руках.

«Цей пам'ятник був присвячений односельцям, які входили до більшовицького комітету, після жовтневих подій у Петрограді організували збройний загін та встановлювали радянську владу в 1917 році на Овруччині. У 2016 році активісти проводили декомунізацію на території міста Овруч відповідно до Закону «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». Але були величезний спротив місце-

вої влади і загальна інертність місцевого суспільства. Ми намагалися добитися знесення цього пам'ятника, але влада тоді тільки табличку зняла. Після того настало затишшя аж до вторгнення. Зараз влада вже менше опирається декомунізації та дерусифікації. І все більше людей допомагають вищитати московське сміття з нашого спільного двору», — розповідає пані Юлія.

Пані Юлія та інші учасники адвокаційного проекту тричі подавали звернення на виконком та сесію Овруцької міської ради, доки нарешті не добилися позитивного рішення. 29 травня в присутності жителів села до пам'ятника під'їхав екскаватор і скинув фігуру комуніста з п'єдесталу.

Поряд — пам'ятники жертвам і їхнім катам

Узагалі, з пам'ятниками в Покаліві склалася цікава історія. За кілька метрів від монумента першим більшовикам 2017 року було відкрито пам'ятник односельцям — жертвам сталінських репресій, початок яким поклали ці самі більшовики. А їх у 1937—38 роках у семи селах, які входили до Покалівської сільради, загинуло більше, ніж на фронтах Другої світової, — 112 селян. Найбільше в селах Дівосшин — 30, Гаєвичі — 27, Покалів — 20.

До появи обох пам'ятників був причетний сільський активіст і краєзнавець Костянтин Бондарчук. Наприкінці 1970-х — на початку 1980-х він очолював Покалівську сільську раду, і саме за його головування постав перший пам'ятник. «У нас тоді була ідея поставити пам'ятник односельцям, які загинули в роки Другої світової війни. Плити з викарбуваними іменами в нас були, а потрібен був пам'ятник. А тоді ж усе затверджувалося в облвиконкомі. Ми подали проект, і заодно з цим подали й ідею пам'ятника покалівцям, які утверджували радянську владу. В результаті перший пам'ятник «заморозили», а на другий дали добро. Приїжджає

На місці пам'ятника радянським діячам у центрі Покалева тепер відкрита виставка, присвячена борцям з рашизмом.

Такий вигляд мав центр села зовсім недавно: зовсім поряд — пам'ятники катам та їхнім жертвам.

людина з Житомира з паперами і каже: «Треба вибрати тему». Так цей пам'ятник і з'явився», — розповідає Костянтин Артемович.

Ідея другого пам'ятника виникла на початку 1990-х, коли почали відкрито говорити про репресії й відкрили архіви. Костянтин Артемович тоді почав писати про це в місцеву газету, а тоді добився створення ініціативної групи, до якої увійшли люди з кожного села громади, які почали збирати матеріали за архівними даними, розповідями свідків. Ця робота зайняла близько десяти років.

Для Костянтина Артемовича це було особисте питання — його батька, Артема Бондарчука, записали в куркулі й узимку 1931 року з дружиною і двома малими дітьми вигнали з хати (тоді від застуди померло п'ятимісячне немовля, а згодом — і п'ятирічний син). Але й цього виявилось мало — в 1937-му його заарештували і розстріляли в Житомирі.

«Я змалку знав, що батька репресували, мама казала. Коли почав самостійне життя, пробував дізнатися правду, писав у міністерство юстиції СРСР. Мені прийшла відповідь, що він помер від гіпертонії. Але це була брехня. А потім я в обласному архіві знайшов справу батька і дізнався, що його звинуватили у тому, що був найманим працівником і що мав релігійний, і у зв'язках із поляками. Донос підписали троє «осведомителів», а де він похований — досі невідомо», — згадує Бондарчук.

Спорудження пам'ятника жертвам репресій затяглося через бюрократію й питання фінансування. Зрештою за справу взявся син Костянтина Артемовича Анатолій, який за власні кошти спорудив пам'ятник. Місце обрали те саме — у центрі села. Але вийшло так, що поряд опинилися пам'ятні знаки жертвам і їхнім катам. Тепер історичну справедливість відновлено: замість пам'ятника окупантам і колаборантам стоїть пам'ятник слов'янці, які продовжили боротьбу за свободу України і віддали за неї життя.

До речі, на Житомирщині ще достатньо місць, які асоціюються з радянськими нарративами, тож активісти з Покалева не збираються зупинятися. Зокрема, в Овручі досі стоїть пам'ятник словаку Яну Налепці (Репкіну), Герою Радянського Союзу, який у складі словацької армії брав участь в окупації Польщі 1939 року, а потім співпрацював з НКВС і воював у партизанському загоні Сабурова. Також ініціативна група вимагає вилучення з Реєстру об'єктів культурної спадщини Кургану Дружби України та білорусі (за іронією долі він зараз розташований на території білорусі) та Алеї дружби 1918-1919 років, а також могили ще одного більшовицького діяча, організатора Овруцького збройного повстання 1918 року Силантія Корсуна. Головне, що однодумців у них у цьому питанні за останній час побільшало. Шкода, що для цього знадобилася повномасштабна війна. ■

■ БОЖЕ Ж МІЙ!

Піп-зірка

Пресслужбу Полтавської міськради очолив скандальний священник і блогер Олександр Дедюхін. Перша його пресконференція на новій посаді виявилася абсолютно провальною

Ганна ВОЛКОВА

12 червня керівником пресслужби Полтавської міської ради призначений настоятель Свято-Миколаївського храму ПЦУ м. Полтави, скандальний блогер і депутат міськради від партії «Європейська Солідарність» Олександр Дедюхін. А вже наступного дня він зібрав пресконференцію, щоб, як було заявлено в анонсі, познайомитися з представниками місцевих медіа, благословити їх на співпрацю, перезавантажити взаємини з пресою, відповісти на запитання журналістів.

Своє призначення на посаду Дедюхін іронічно прокоментував журналістам, заявивши, що це відбулося через те, що представники полтавських медіа не молилися.

Новий керівник пресслужби Полтавської міськради Олександр Дедюхін.

«Ваше високопреподобіє» — майстер маніпуляцій

На першу зустріч із журналістами новий керівник пресслужби прийшов у рясі й з великим хрестом на грудях. На запитання присутніх, чому він вибрав саме такий одяг на світський захід, Олександр Дедюхін відповів, що в нас вільна країна, ніхто ж не встановлював дрес-коду ні для нього, ні для журналістів. Хоча, згідно з наказом «Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», «одяг державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування повинен бути офіційно-ділового стилю і відповідати загальноприйнятим вимогам пристойності». А абзац першої частини другої статті 37 Закону України «Про запобігання корупції» вимагає виконувати ці правила всім чиновникам.

Та, зрештою, всіх більше цікавила не форма, а зміст, адже за довгі роки, протягом яких містом керував звільнений цьогоріч за корупцію Олександр Мамай, пресслужба у міськвиконкомі існувала номінально. На офіційному сайті регулярно виставляли хіба що інформацію про кількість новонароджених у місті. Про те, щоб отримати коментар за якогось питання у співробітників пресслужби, не можна було й мріяти.

Про пресконференції керівників департаментів узагалі не йшлося. Складалося враження, що мерія живе в ізольованому світі, окремо від громади і журналістів, а завдання пресслужби полягало в тому, щоб медійників нікуди не допускати. У при-

міщення міськради, щоб узяти в когось інтерв'ю, тебе не пустять. Без дозволу начальника департаменту охорони здоров'я міськради у комунальний медичний заклад не пройдеш. Під заборону міськради опинилися й місця компактного проживання внутрішньо переміщених осіб.

Олександр Дедюхін заявив про намір полатати всі ці шаблони і зробити пресслужбу зразковою у плані комунікації між владою й ЗМІ. Хоча коли журналісти почали його «прощупувати» запитаннями, з'ясувалося, що панотець чудово маніпулює фактами, намагаючись представити себе у вигідному світлі, і ще краще вмів прикривати свою профанацію біблейськими постулатами.

Наприклад, на запитання, чи знає він журналістську роботу, пан Дедюхін не кліпнувши оком відповів, що починає працювати наприкінці вісімдесятих років у «Комсомольці Полтавщини» разом із Ромою Скрипіним. Хто такий Роман Скрипін у журналістиці, не треба нікому довго пояснювати. Так сталося, що тоді, коли він робив свої перші кроки в професію, навчавшись у десятому класі, я завідувала відділом учнівської та студентської молоді обласної «молодіжки», і всі юнкори проходили мою науку. Але вбийте мене, юнкора Дедюхіна не можу й зараз пригадати.

«Він приходив у редакцію з нашою компанією дуже нерегулярно», — пояснив Рома, коли я, повернувшись із пресконференції, попросила його нагадати події давньої давнини. Тобто просто приходив. А між іншим, дехто з сьогоднішніх мо-

лодих журналістів, почувши від очільника пресслужби, що він починає працювати разом із Ромою Скрипіним у «Комсомольці Полтавщини», так про це й написали, мимоволі ввівши в оману своїх читачів.

Це лише один штрих, який характеризує панотця Олександра. Таких маніпуляцій протягом пресконференції дехто з колегажурналістів запитали, як до нього звертатися, і почули у відповідь: «Можна називати Олександром Сергійовичем або ж паном Олександром, або ж отцем Олександром, або ж по-домашньому — ваше високопреподобіє».

«Чи обов'язково, ставлячи запитання керівнику пресслужби, цілувати йому ручку й кидати копійку на пожертву храму?»

Зустріч тривала рівно годину, під час якої представники ЗМІ дізналися від пана Дедюхіна про те, що довго працювати на посаді без конкурсу, яку зайняв за політичною квотою, він не збирається. І заявив, що питання його

Що панотець чудово маніпулює фактами, намагаючись представити себе у вигідному світлі, і ще краще вмів прикривати свою профанацію біблейськими постулатами.

призначення прийняло керівництво міста, а він просто погодився з цим рішенням. Але незабаром конкурс буде проведено за умовами чинного законодавства, й він, імовірно, візьме в ньому участь. Хоча під кінець пресконференції святий отець уже не був такий упевнений у цьому, оскільки комунікація з журналістами давала йому важко: «Я б краще з волонтерами своїми спілкувався, ніж із вами».

Насправді конструктиву в ознайомчому спілкуванні було мало. До призначення на посаду Олександр Дедюхін закінчив Полтавський педагогічний інститут (нині університет), за фахом — учитель російської мови, світової літератури та психології. Здобувши згодом духовну освіту, понад 20 років служив священником, довгий час працював над церковними виданнями.

Цікаво, що секретар міськради Андрій Карпов, який виконує обов'язки міського голови, так мотивував своє рішення, призначаючи Дедюхіна керувати пресслужбою міста: «Олександр Дедюхін чудово володіє засобами комунікації, месенжерами та іншими засобами налагодження зв'язків. Він блогер та священник і вмів доносити необхідні смисли. Він заряджений позитивом».

Он воно як! Виявляється, володіти сьогодні месенжерами — це якраз і є верхом професіоналізму! Тим критерієм, за яким Карпов роздає посади! Що ж, яке призначення, таке й пояснення.

Нова посада Дедюхіна не передбачає відмови від депутатського мандата, тож він перебуватиме одразу в трьох іпостасях. Службу в церкві, з якою він не має трудових відносин, проведимо у вільний від основної роботи час.

Обіцяє оперативно реагувати на запитання журналістів у режимі 24/7 й оприлюднив номер свого мобільного телефону, а також електронну адресу. Має на-

дити туди, як у зоопарк (тобто журналісти не виконують своїх професійних обов'язків, а просто розважаються, спілкуючись із людьми?).

А коли у нового керівника пресслужби спитали, як він прокоментує сьогодні свій пост дворічної давності у фейсбуці про аборт і відповідальність жінок за секс, у якому вжив фразеологізм із негативним відтінком «Сучка не скоче — кобель не зовсім я, а блогер Дедюхін». Мовляв, за те він давно перепросив і взагалі йому «абсолютно байдуже, де в людини знаходяться статеві органи і як вона їх використовує». Це щодо того, що дехто намагається звинуватити його у сексизмі. Одній із присутніх журналісток відповів: «Я не спілкуюся з вами як із жінкою. Можливо, ви хочете чогось іншого, то озвучте це...».

Варто нагадати, що два роки тому Єпархіальна рада ПЦУ покарала Дедюхіна за його образливі дописи й відсторонила на два місяці від богослужінь, причому заборонивши йому протягом трьох місяців писати у соцмережах. Причиною такого рішення стала публікація священника у фейсбуці, де він грубо засудив жінок, котрі роблять аборт.

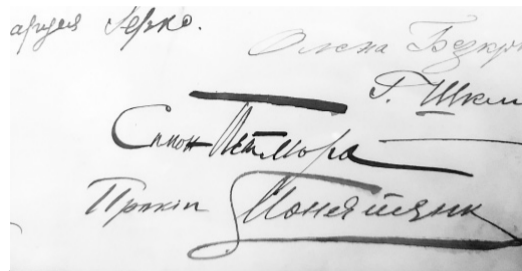
І від такої суміші запитань-відповідей було чогось так соромно і гидко... Полтава пробіла чергове дно. Замість того, щоб на відповідальну посаду призначити фахівця у галузі журналістики, який мав би авторитет серед представників масмедіа й говорив із ними однією мовою, секретар міськради, депутат від партії «Європейська Солідарність» Андрій Карпов, відомий як відеоблогер Андрій Полтава, влаштував цирк. Чи зоопарк...

Отож уже понад тиждень панотець Олександр Дедюхін перебуває в новій іпостасі. Полтавські журналісти дуже уважно слідкують за його роботою як держслужбовця. Поки що ніяких поліпшень у налагодженні комунікації не відбулося. Ера закритості міської ради продовжується. Песимізм наростає. Втім, дехто з колегажурналістів заявив: «Коли ставши запитання керівникові пресслужби міськради, обов'язково цілувати ручку й кидати копійку на пожертву храму?».

■ РАРИТЕТИ

Автограф
із Кубані

Як головнокомандувач УНР
Симон Петлюра підтримував
культуру

Підпис Симона Петлюри 1903 року.
Фото авторки.

Валентина ГРИГОРЕНКО

У Києві в Музеї видатних діячів української культури (як відомо, він складається з чотирьох самостійних, розміщених поряд: Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського і Михайла Старицького) нещодавно презентували ранній автограф Симона Петлюри. Великий колективний вітальний лист 1903 року з автографом політика доби Української революції представляли у будинку-музеї композитора Миколи Лисенка, якому, власне, було адресоване ювілейне послання — з нагоди 35-річчя творчої діяльності. Оригінал можна було на власні очі побачити упродовж тижня.

Це один із найбільш ранніх автографів Симона Петлюри, а на публічному документі — перший з відомих. Перед тим завіряв рукописні свідчення на службових документах, де зазначав: «учитель Симон Васильович Петлюра».

Загалом головного отамана військ Української Народної Республіки, голову Директорії УНР небезпідставно називають залюбленим у мистецтво головнокомандувачем, зазначає наукова співробітниця Інституту української археографії та джерелознавства імені Михайла Грушевського, дослідниця Тіна Пересунько.

За словами історика Андрія Руккаса, саме українська пісня зробила з Симона Петлюри і отамана, і голову Директорії. «Його молодший брат Олександр у спогадах зазначав, що ще за навчання в духовному училищі (перед семінарією) Симону найбільше подобалися уроки співів, бо вчитель їх навчав українських пісень. І, за словами брата, саме цей учитель співу здійснив найбільший вплив на Симона Васильовича, завдяки чому ми знаємо його і отаманом, і головою Директорії», — пояснив він.

Вітальний лист Миколі Лисенку було надіслано в Київ у грудні 1903 року з Кубані, де Симон Петлюра перебував через переслідування з боку російської жандармерії. Дослідник історії українців Кубані Дмитро Білий зазначив, що під вітальним текстом стоять так само знакові автографи достойників початку ХХ століття. Зокрема, серед 63 підписантів є Микола Рябовіл, Степан Ерастов, Степан Манжула, Іван Ротарь, Володимир Скидан.

Симон Петлюра писав свого часу арткритику. У газеті «Рада» лише за 1906–1907 роки вийшло понад 100 (!) його публікацій про театр, музику, книжки й культурні заходи в Україні та світі. А журналістську кар'єру починав із культурної публіцистики, надсилаючи до львівського «Літературно-наукового вісника» культурні огляди саме з Кубані.

Уже з 1908 року він порушував питання культурної дипломатії. Боровся з шароварництвом у культурі — тоді це називали «галушковим патріотизмом», підкреслює Тіна Пересунько. Вболівав за представлення на українській сцені світового репертуару. Радив перекладати на українську мову лібрето опер Монюшка й Сметани.

Культура посідала вагомe місце в житті Симона Петлюри. Організація туру зі славетним «Щедриком» хору УНР, який очолював Олександр Кошиць, — це верхівка айсберга діяльності головнокомандувача армії Української Народної Республіки. Може, не випадково він друкувався під псевдонімом «П?». Армія й культура — досі наш подвійний ґрунт. ■

Валентина ГРИГОРЕНКО

Зображені сучасними художниками думки і дії періоду повномасштабної війни в одному місці — в Києві в Українському домі — можна встигнути побачити ще до 25 червня у масштабній виставці «Ти як?». На це, на перший погляд, просте запитання на кількох поверхах простору візуальною мовою відповідають понад п'ятьма сотнями своїх робіт у різних жанрах і форматах близько 100 сучасних українських художників та художниць.

Основою виставки є «Архів мистецтва воєнного стану» Українського музею сучасного мистецтва (УМСА), який почав формуватися 24 лютого 2022 року і завершиться в день нашої перемоги. Загалом, ця тимчасова виставка є свідченням відкриття названого закладу.

Мережева музейна інституція нового типу в перспективі складатиметься з автономних музеїв сучасного мистецтва в Києві та регіонах (зокрема, Львів, Полтава, Маріуполь, Крим). Ці підрозділи матимуть спільну колекцію та взаємодіятимуть через цифрову платформу, яка надасть доступ до впорядкованої бази творів українського мистецтва другої половини ХХ — ХХІ століть із державних та приватних колекцій. Уже восени нинішнього року обіцяють презентувати цифрову платформу. Інтермедіальна колекція музею міститиме твори мистецтва різних жанрів та медіумів, включно з архітектурою, урбаністикою, кіно, сценічним мистецтвом, предметним та fashion-дизайном, починаючи від 1954 року.

Головним куратором у проєкті «Ти як?» є час, кажуть організатори. Через суб'єктивні переживання митців важливо відрефлексувати досвід українців під час повномасштабного вторгнення росії в Украї-

■ АРТ-ПРОСТІР

Будемо жити після війни

Український музей сучасного мистецтва представляє у Києві перший масштабний проєкт «Ти як?»

Гамлет Зінківський — з Харкова. Серія РГД-22. (Об'єкти надано побратимами. ДВП, олівець, емаль, дерево, 2022).

ну та зробити крок до формування картини спільного майбутнього. Проєкт реалізується в рамках програми «Культура пам'яті в повоєнній Україні» (PWMC), що впроваджується ГО «Музей сучасного мистецтва» (ГО МСМ) у партнерстві з Платформою культури пам'яті Минуле/Майбутнє/Мистецтво за підтримки Швейцарії. Співзасновниця музею Ольга Балашова на відкритті проєкту наголосила, що віднині в українському сучасному мистецтві є інституція, яка ним опікується і яка не дасть втратити виражену в мистецтві пам'ять, яку ми, українці, на жаль, втрачали дуже тривалий час.

Образи виставки «Ти як?» — багатобакі й різношарові. У роботах відчувається і розгубленість, і біль, і злість, але найбільше — налаштованість на те, що маємо пережити нащестя російських варварів, пам'ятаючи про їхні звір-

ства у ХХІ столітті. Власне, про це — проєкт, скажімо, «Ягідне. Очевидне» Вероніки Моль. Представлено творчість Богдани Заяць (my_pet_spider), Гамлета Зінківського, Жанны Кадирової, Тіберія Сільваші та багатьох інших.

«Дивно було бачити музеєфіковані речі, які ще недавно топтав в окопах (сухпаї окупантів і преса), але живемо тут і зараз. Такі є рефлексії митців, — так відгукується про побачене в Українському домі тележурналіст Мирослав Откович, який після повномасштабного наступу Росії пішов захищати Україну. — Виставка має аж вісім кураторів. Їхні тексти структуровані і концептуальні, в них подекуди більше змісту, ніж несе сама експозиція. Але добре, що так. Важливо, що продовжується процес творчого осмислення колективного досвіду. Все це для того, щоб дати відповідь на запитання, як ми будемо жити піс-

Богдана Заяць — про чотири століття зазіхань росії на Україну. Фото надане організаторами виставки.

ля війни. Я б додав — після перемоги. Ми відбуваємося як нація переможців на полі бою, тепер цю естафету мали б перейняти митці.

Світ цікавитиметься Україною все більше і більше. Маємо бути готові дати відповідь усіма можливими і доступними способами. Мистецтво — одна з найбільш ефективних та універсальних мов спілкування зі світом, яка не потребує особливого перекладу. Головне — не забувати сформульовану Василем Стусом тезу: «Митець потрібен своєму народові та й усьому світові тільки тоді, коли його творчість поєднується з криком його нації».

У межах проєкту «Ти як?» відбуваються лекції, кураторські екскурсії, мистецькі перформанси, заняття з арттерапії. Постійно працює зона вимірювання тривожності від українського стартапу Anima. ■

■ РУЙНУВАННЯ

Дзеркальний лабіринт у вогні

Врятовані експонати з Маріуполя покажуть у Музеї науки в Ужгороді

Тетяна РУДЕНКО

Унаслідок атаки росії на Одесу ракетами «Калібр» із Чорного моря 14 червня зазнали пошкоджень два заклади вищої освіти та приватний Музей цікавої науки. Заклад є партнером Малої академії наук України. У цьому музеї було понад 130 експонатів, розроблених і виготовлених переважно одеськими винахідниками. У цьому році, 1 червня, йому виповнилося вісім років.

Частину експонатів ще навесні 2022 року за ініціативою МАНУ евакуювали до Львова. Там вони експонувалися протягом трьох місяців, а згодом стали частиною експозиції в Музеї науки МАН у Чернівцях.

Однак частина експонатів була стаціонарно вмонтована в музей. Тож еваку-

ювати їх, не пошкодивши, було неможливо. Це дзеркальний лабіринт, велика котушка Тесли, центробіжна карусель, власний планетарій та дві лабораторії.

Загалом через удар російськими ракетами постраждало близько 100 експонатів. У приміщенні повилітали всі вікна і двері, всюди скло. На щастя, жоден співробітник музею не постраждав. Від 24 лютого 2022 року Музей цікавої науки в Одесі не працював. Частина його працівників тимчасово переїхала до Чернівців і наразі працює у Музеї науки там.

Мала академія наук України від початку повномасштабного вторгнення робить усе можливе для збереження локацій, експонатів, співробітників та напрацювань партнерів. Наразі в Ужгороді чекають на від-

Музей науки в Одесі постраждав від російських ракет. Фото надане МАНУ.

криття Музею науки МАН з експонатами, які вдалося врятувати з Маріуполя.

Країна-агресорка вчи-

нила черговий акт геноциду українців. Ворог знищує і людей, і інфраструктуру, й економіку... ■

ДОСВІД

...І замість бетонних джунглів
— фруктовий сад

Сучасний урбанізм польських міст: парки на місці автостоянок, бігові доріжки з природних матеріалів і трамвайні колії в оточенні квітів

Юлія КОСИНЬСКА

Активний індустріальний розвиток міських агломерацій упродовж останніх десятиліть не тільки спричинив відчутний дисбаланс в архітектурному візерунку та екосистемі населених пунктів. Некероване нагромадження промислових об'єктів і так званих житлових «спальних районів» невпинно перетворювало більші й малі міські поселення на схематичний неживий простір, де людина ніколи до кінця не почувалася собою. Як протиположна цій нездоровій «традиції» виник рух реновації — своєрідна «протиотрута» від помилок надмірного орієнтування на промисловість. І — протиположна бездумному захопленню модернізмом в архітектурі. Новітнє розуміння урбанізму повертає містам людське обличчя. І ця тенденція яскраво підтверджує свою життєвість та ефективність у містах сусідньої Польщі.

Центральний парк у Гдині: перший урожай

Гдиня — знане польське місто на березі Балтійського моря. Одне зі знаменитого Триміста (Гданськ, Сопот, Гдиня), місто популярне серед туристів, активно розвивається і сміливо впроваджує нові задуми. Одна з найяскравіших ідей: на місці колишньої автостоянки перед міською ратушою розбудувати Центральний парк. Уже посадили нові дерева — поруч зі старішими, які ростуть тут кілька років. Автостоянка перед ратушкою існувала досить довгий час, її доцільність майже не викликала сумнівів. А вже місце — центральне, зручне, мешканці міста звикли залишати тут свої автомобілі, йдучи в офіс, на закупки чи ділову зустріч.

Ні, автостоянка не зникне: її перенесуть під землю, тож залишити авто в зручному місці жителі Гдині й надалі матимуть можливість. Натомість «на поверхні» отримають фантастичне місце для відпочинку й дозвілля: сучасний багатофункціональний парк!

На території майбутнього парку облаштовують бігові доріжки, розширюють зони для велосипедних стежок, встановлюють нове освітлення, прокладають бруківку з екологічних матеріалів. Окрасою парку стануть два штучні ставки, які влітку даруватимуть сподівану прохолоду (купатися — дозволено!), а взимку водойми перетворюватимуться на міські ковзанки. Очікується, що для жителів парк відкриється в серпні цього року, а остаточні роботи завершать до кінця 2023-го. Вже висадили 156 різних порід дерев, тисячі кущів і багаторічних рослин, декоративні трави. А посажені трохи раніше фруктові дерева вже цієї осені обіцяють перший урожай.

Підвищити якість життя в місті не так легко, каже віцепрезидент Гдині з економічних питань Катажина Грушецька-Спихала. Важко вигадати щось нове, оригінальне. Однак Центральний парк зможе надати особливих кольорів до життєвої палітри Гдині, переконана вона. Пані Катажина вже рахує дні до відкриття парку і впевнена, що місцеві мешканці так само з нетерпінням очікують на цю подію. Те, що відкриття парку відбудеться якраз напередодні нового навчального року, — дуже доречний подарунок для міста. Пані віцепрезидент сподівається, що Центральний парк стане улюбленим місцем родинного дозвілля для жителів Гдині.

«Зелена хвиля» варшавських трамваїв

Уявити сьогодення без транспорту — неможливо, але як зробити, аби автомобільні артерії не ускладнювали людям життя? У Польщі дедалі більшої популяр-

ності набувають так звані зони «заспокоєння дорожнього руху» — обмеження швидкості до 30 км/год. У Катовіце активно облаштовують наземні пішохідні переходи та відбійники для автомобілів, що змушує до більш обережного водіння. У Лодзі будують «віденські зупинки», які полегшують пасажирам вхід у трамвай; у Гданську, Познані та Кракові з'являються спільні автобусні і трамвайні зупинки.

Дедалі популярнішим транспортом у польських містах стає велосипед — як екологічна альтернатива авто. І сприяє цьому також зважений підхід до розвитку велосипедної інфраструктури. У великих містах і малих містечках активно розбудовують велосипедні доріжки, поліпшують якість покриття, стоянок для двоколісного транспорту і зон відпочинку для роверистів.

Актуальний принцип нового урбанізму: «міста для людей, а не для машин». У Польщі всіляко підтримують можливість скерувати транзитний транспорт за межі міста і створити такі умови для інших видів пересування, коли використання автомобіля стає менш потрібним. У результаті виграє довкілля, а безпека пішохідів зростає. Переважна більшість польських міст діє саме в такому руслі. І навіть міську комунікацію поляки всіляко намагаються облагородити естетично. Скажімо, у Варшаві відразу на чотирьох ділянках трамвайних маршрутів заповзялися обладнати «зелені траси». Такі зміни можна зауважити, зокрема, на проспекті Павла Івана II, біля Грюндвальської площі або на ронді Радослава.

Одним із цікавих прикладів втілення ідей сучасного урбанізму є Лодзь. Колись відоме на всю Європу як центр текстильної промисловості, місто вже багато років успішно впроваджує принцип ревіталізації. Колишні фабричні комплекси оживають в новій іпостасі: торгово-розважальних, офісних, відпочинкових центрів, музеїв, житлових кварталів. З-поміж них — Мануфактура, Монополіс — які вже стали візиткою міста, доповнюючи візерунок привабливої туристичної інфраструктури міста.

На практиці це відбувається так. Трамвайні колії спершу засипають балластом. Коли камінь зникає, на його місці з'являється седум: рослина, яку дедалі частіше можна зауважити на варшавських трамвайних коліях. Працівники трамвайного депо планують засадити седумом ділянки загальною довжиною три кілометри. Крім того, зелені смуги — з квітами і травами — простягатимуться вздовж колій. Уявіть, що їдете трамваєм, а поруч — квітучі луки. Міська влада Варшави запевняє: зміни торкнуться також автобусних зупинок — їх розширять. І це покращить користування громадським транспортом для людей з інвалідністю, людей похилого віку та пасажирів із дітьми. Зупинки будуть достатньо широкими, аби на них можна було встановити навіси, які захищатимуть у спекотну чи дощову погоду.

«Молоде місто» Гданська: місток в історію

Новий урбанізм не лише впливає на вигляд міст. Він допомагає їхнім мешканцям жити щасливішим життям. Ідея «компактного міста» поєднує в один про-

«Молоде місто» в Гданську — нова оаза для щасливого життя.
Фото з сайту europaproperty.com.

Центральний парк у Гдині постав на місці колишньої автостоянки.
Фото з сайту gdynia.pl.

стір житлові, сервісні, офісні та розважальні об'єкти. Відтак людина має можливість навчатися, працювати, робити покупки, організувати дозвілля, звертатися по медичну допомогу безпосередньо біля місця свого проживання. Але водночас «компактне місто» — це естетично привабливий, дружній і безпечний простір. І те, що сама громада безпосередньо долучається до його облаштування, змиває «грані відчуження» між будівлями і людиною.

Добрим прикладом є мікрорайон «Молоде місто» у Гданську. Його задум виник давно, нині містяни активно втілюють ідею на місці пустиря Гданської корабельні. Деякі заклади цього званого підприємства ще

досі працюють, і доволі успішно, якісь — давно закриті. Тож на місці, яке ще донедавна відлякувало перехожих пусткою, виростає місто, затишне для життя. Тут будуть не лише комерційні і сервісні центри, житлові будівлі, готелі та гостелі, кінотеатри, кафе і ресторани. Але також — освітні центри, місця для організації і проведення семінарів, різного штибу конференцій. Головний архітектурний лейтмотив «Молодого міста» — сучасність і комфорт, тож будівлі нового мікрорайону — функціональні, зручні і стильні. Головною артерією і центральним елементом буде вулиця Нова Валова.

Цікаво, що сама назва «Молоде місто» — давня, має свою історію. Походить із часів, коли на території нинішнього Гданська жили тевтонські лицарі. Саме вони заснували місто, бажаючи створити комерційну конкуренцію головному, Новому місту. Їм це не вдалося, тому з часом змушені були піти. У XIX столітті на цьому самому місці була побудована корабельня, а сьогодні — в результаті скорочення виробництва і самої компанії — в Молоде місто вирішили вдихнути нове життя.

Будиночки для метеликів і не тільки

Мінеральні доріжки, розкішна дика рослинність, ліхтарі на сонячних батареях, бакеїни з дощовою водою для поливання рослин, дитячий ігровий майданчик із природних матеріалів... Це — лише деякі з елементів нового Екологічного парку у Варшаві.

Цікавий факт: Екопарк у столичному районі Урсус створили на місці колишнього тракторного заводу. Ще донедавна надмірно урбанізована промислова площа перетворилася на територію, де «володарюють» рослини. Проект — коштовний: 5,65 млн злотих (понад 45 млн грн) вартував лише перший етап перебудови місцевості. Однак польська столиця сміливо інвестує в такі зміни, бо за ними — майбутнє.

Перед початком робіт жителі Урсуса мали змогу поділитися своїми ідеями щодо проекту. Таким чином у парку облаштували тренажерний майданчик просто неба, зону для активних силових тренувань, дерев'яний ігровий майданчик для дітей, навчальну доріжку з екоцікавинками, спорудили навіси з дерев, що забезпечують тінь. Поверхня бігових доріжок у парку зроблена з пронижного мінерального матеріалу, а для підструктури пішохідних хідників використали перероблені матеріали. Екологічно — і ощадливо.

Парк задумано таким чином, аби він зберігав свій природний характер цілий рік. Майже 980 квадратних метрів займають квіткові галявини, причому їх коситимуть лише раз на рік. Збережуть свою природність і газони: траву садівники скошуватимуть не більше п'яти разів на рік. Близько 70 відсотків парку — це зелені насадження, де можуть «вільно» жити комахи та дрібні тварини. Уявіть, що тут є гніздівлі для птахів та захисні будиночки для сонечок, метеликів та інших комах.

Дощову воду в Екопарку збирають в окремій резервуарі — для поливу квітів і трави. Наймолодші мешканці мають достатньо місця для ігор, а також можливість пізнавати світ природи — на відстані руки. Жителі Варшави переконані: місто потребує більше простору для відпочинку та спілкування з природою. Проект Екопарк якраз є відповіддю на ці потреби і також задає нові тенденції в дизайні міських зелених зон. ■

Більше інформації про нові тенденції в розвитку польських міст а також туристичні атракції Польщі можна почерпнути на сторінці www.polscha.travel.

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Масштабування амбіцій

Два абсолютні дебютанти вийдуть на старт наступного чемпіонату України у вищому дивізіоні

Після нетривалої відпустки команди вітчизняної прем'єр-ліги розпочали підготовку до нового сезону. У наступному чемпіонаті в складі елітного дивізіону будуть одразу двоє абсолютних новачків. Обое за підсумками минулого сезону підвищилися в класі. Житомирське «Полісся» стало переможцем турніру в першій лізі. А черкаський ЛНЗ — третій колектив регулярного чемпіонату в Д1 — потрапив до УПЛ як переможець перехідного турніру, здолавши в стикових поєдинках «Інгулець» (2:1, 1:1). Ще одну пряму перепустку до еліти українського футболу отримала столична «Оболонь», котра виборола срібні нагороди в Д1.

Водночас спроба запорізького «Металурга» повернутися до когорти найсильніших клубів країни завершилася невдачею. Здобувши в першому стиковому поєдинку мінімальну перемогу (1:0) над «Вересом», матч-відповідь четверта команда Д1 провалила. Представник вищої ліги (13-й колектив «регулярки») влаштував претенденту хокейний розгром (6:1) та зберіг за собою прописку в еліті.

Щоправда, загальна перемога над «металургами» далася рівненському клубу дорогою ціною. Одразу після валідольного «стику» керівництво «Вереса» відправило у відставку наставника команди Юрія Вірта. Прощання тренера з підопіченими мало відверто скандальну тональність. «У клубі є люди, які просто мене знищували. Коли президент сказав, що весь клуб проти мене, не хоче, аби я тут більше працював, — не маю морального права тут залишатися», — сказав, прощаючись із командою, Вірт.

На його місце керівництво «Вереса» вже призначило наступника. Новим очільником рівненської команди став колишній головний тренер «Інгульця» Сер-

У стиковому турнірі черкаський ЛНЗ переіграв «Інгулець» і виборов місце в елітному дивізіоні вітчизняного футболу.
Фото з сайту fc-lnz.com.

гій Лавриненко. «Якщо зможемо підписати бажаних футболістів — ми точно станемо сильнішими. У наступному сезоні маємо бути в «топдесятці», — наголосив спадкоємець Вірта.

Ну а в колишньому клубі Лавриненка готуються до нових реалій. Турнірні питання в першій лізі «Інгулець» вирішуватиме з Владиславом Лупашком, якого президент клубу Олександр Поворозник затвердив на посту головного тренера одразу після вильоту з УПЛ. Колишній гравець та капітан команди на фініші се-

зону змінив на тренерському містку Сергія Ковальця і, попри невдачу в стиковому турнірі, й надалі (але без приставки в. о.) очолюватиме ігровий колектив.

Не виключено, що тренерська ротація може відбутися й у ЛНЗ. Важко сказати, чому керівництво клубу має шукати заміну 40-річному Олександру Ковпаку, котрий вивів черкаський клуб до прем'єр-ліги, проте подібні чутки все ж ширяться інформаційним простором країни.

Можливо, власники ЛНЗ на місце молодого тренера праг-

нутимуть знайти спеціаліста з досвідом роботи у вищій лізі, адже для Ковпака робота в черкаському клубі — перша на тренерській ниві.

До слова, коротку біографію має й сам ЛНЗ. Лише в сезоні 2020/2021 цей клуб отримав професіональний статус та розпочав свої виступи в другій лізі вітчизняного футболу. При цьому коріння клубу — в невеличкому населеному пункті Черкащини, Лебедині, де на перших порах команда представляла місцевий насінневий завод. Від-

недавня ЛНЗ прописався в Черкасах, де, згідно з вимогами УПЛ, і планує розгорнути свою клубну інфраструктуру.

Очевидно, масштабних інфраструктурних змін варто чекати й у Житомирі, де так само, як і в Черкасах, раніше не було футбольної команди елітного рівня. Під орудою знаного наставника Юрія Калитвинцева донедавна скромне «Полісся» перетворилося на дуже перспективний спортивний проєкт, і його вихід до УПЛ яскраво підтверджує високі клубні амбіції команди. ■

■ ЛІГА НАЦІЙ

Знову чемпіони

Збірна Іспанії виграла перший трофей після «золотої» епохи 2008—2012 років

Олексій ПАВЛИШ

Завершивши клубний сезон, футбольна Європа перейшла до справ збірних — напередодні визначився чемпіон третього розіграшу Ліги націй.

Відносно новий турнір, який УЄФА запустив у 2018 році, щоб додати більшої видовищності та фінансової мотивації звичним спарингам, поки виправдовує себе: «гранди», хоч іноді й у напівтовариському режимі, частіше грають між собою, що дозволяє більше заробляти на трансляціях, а команди рангом нижче отримують ще один шанс відібратися на Євро чи «мундаль».

Цьогорічний фінал чотирьох, у якому зібралися переможці квартетів у провідному дивізіоні А, справді зібрав найсильніших: призер останніх двох світових чемпіонатів — Хорватія — на чолі з 37-річним Модричем, оновлена Іспанія, яка прагнула здобути перший трофей після успіхів 10-річної давнини, Нідерланди, які завжди серед фаворитів великих турнірів, та чинний чемпіон Європи — Італія.

Волею жеребу в півфіналах зішлись хорвати з нідерландцями та італійці з іспанцями. Спочатку Модрич і К°, які мають неабиякий успішний досвід перемог в овертаймах та у серії післяматчевих пенальті, дотиснули «помаранчевих» після 2:2 за підсумками основних

90 хвилин, забивши ще двічі (4:2).

В іншому ж матчі за фінал напруга та кож трималась до останніх хвилин: обмінювались голами на початку зустрічі, «фурія роха» і «скаудра адзурра» зберігали нічийний рахунок, аж поки, за дві хвилини до кінця основного часу, «джокер» іспанців Хоселу не добив м'яч у сітку після серії рикошетів.

Результативність 33-річного нападника (три голи у трьох матчах за збірну та 17 точних ударів за «Еспаньйол» у Ла Лізі), до речі, позитивно вплинула на його клубне майбутнє — в новому сезоні він гратиме за «Реал»: мадридці на рік орендували свого вихованця з правом викупу. Очікується, що Хоселу буде проміжним форвардом для «вершкових» після відходу багаторічного лідера Каріма Бензема, котрий поїхав у Саудівську Аравію за дуже великими грошинами, та перед приходом молодого зірки Кіліана Мбаппе, трансфер якого, за чутками, планується наступного літа.

На відміну від чемпіонату Європи, де окремому матчу за «бронзу» немає, у Лізі націй такий поєдинок передбачений: у голівій перестрілці італійці були результативніші за своїх візаві з Нідерландів (3:2).

Головний же матч турніру, попри передматчеві розклади, вийшов «сухим»: іспанці традиційно контролювали м'яч і створювали більше моментів, хорвати ж

Нова генерація іспанських збірників тріумфувала в Лізі націй-2023.
Фото: www.uefa.com.

за звичкою намагались не пропустити і дотягнути гру до овертайму і серії пенальті. Зрештою, саме удари з 11-метрової позначки визначили чемпіона — точнішою була «фурія роха» (5:4). Головним героєм серії став голкіпер іспанців Унаї Сімон, який відбив два удари з позначки.

Завдяки цьому Сімон збільшив свою кількість відбитих пенальті у післяматчевих серіях до шести, побивши рекорд легендарного Ікера Касільяса, на рахунку якого за збірну п'ять «сейвів».

«Потрібно цінувати це досягнення, оскільки в турнірі беруть участь 16 найкращих команд Європи. Ми грали з командою, яка посіла третє місце на минулому чемпіонаті світу, тому це велика перемога. Ми заслугоували на перемогу в основний час, але серія пенальті додала їй епічності. Я радий за Іспанію, сподіваюся, ми знову пишатимемося національною збір-

ною», — заявив наставник іспанців Луїс де ла Фуенте, який після провалу збірної на ЧС у Катарі змінив на тренерській лавці Луїса Енріке.

При цьому фахівець віддав належне фіналісту. «Гра була більш-менш рівною, оскільки це фінал. Дуже ціную цю перемогу, адже вона була здобута проти сильного суперника. Я великий шанувальник Луки Модрича і дуже радий, що він продовжує грати», — визнав де ла Фуенте.

Не обійшлося і без рекордів: ветеран іспанців Хесус Навас став першим футболістом, якому вдалося виграти чемпіонат світу, чемпіонат Європи (у 2010-му і 2012 роках відповідно) та тепер — Лігу націй.

Хорвати ж, попри те, що втратили шанс здобути історичний для себе трофей, додали до свого здобутку медалі ще одного турніру, підтвердивши статус однієї з топкоманд планети. ■

Сергій Ребров

головний тренер національної збірної України з футболу

Григорій ХАТА

Щойно підписавши контракт з УАФ, абсолютно без розкачки, Сергій Ребров активно узявся до плідної роботи на чолі національної збірної України. Після яскравої нічиєї в товариському матчі з командою Німеччини далі під орудою нового наставника «синьо-жовті» взяли максимум очок у двох поєдинках відбору на ЧЄ-2024. У кожному з цих поєдинків підопічні Реброва продемонстрували справжній характер. Спочатку вони здійснили запаморочливий «камбек» у грі проти Північної Македонії, вирвавши перемогу і поступаючись супернику після першого тайму 0:2. Так само довелося українським збірникам шукати додаткові внутрішні резерви й у складному протистоянні з Мальтою, де долю матчу вирішив один єдиний точний удар з «позначки» Віктора Циганкова.

Харизма лідера

«Перемоги над Північною Македонією та Мальтою стали можливими завдяки великій командній роботі», — наголосив воротар «синьо-жовтих» Анатолій Трубін.

Не секрет, що збірній України важко даються спарені поєдинки. А під час червеневого «вікна» довелося грати три матчі за десять днів.

Після ледь не програного матчу Північній Македонії у Реброва запитували про доречність спарингу з Німеччиною, який відчутно вплинув на свіжість футболістів у першій літній офіційній грі.

«Якщо дивитися на перший тайм матчу проти македонців (0:2), то, мабуть, та гра була зайвою. Але цей товариський матч був важливий для всієї України, і я вдячний Німеччині. Однак, дивлячись на результат поєдинку з німцями (3:3), то гра не була зайвою», — наголошував Ребров.

І хоча наставник намагався варіювати складом, усе одно ключем до успіху в офіційних матчах червня стали морально-вольові якості українських футболістів. Утім яскравого результату в червневих іграх могло б і не бути, якби не пречудова ігрова форма Віктора Циганкова. Після того як узяв лідер київського «Динамо» перебрався до іспанської «Жирони», його лідерський хист перекинувся й на збірну.

Вийшло так, що Віктор відзначився голами у всіх трьох поєдинках збірної. При цьому саме завдяки його точним ударам «синьо-жовті» завершили червену сесію євровідбору з максимальним очковим доробком.

«Те, що Віктор робить в останніх трьох матчах, — це його персональна заслуга. Він сам поставив себе лідером команди. Ніхто його не призначав», — пояснив Ребров, коментуючи історію з підходом.

У грі проти Мальти лідерські якості Циганкова проявилися тоді, коли наприкінці ігрового часу українській збірній випа-

ло вдруге за матч виконувати пенальті.

Адже раніше капітан «синьо-жовтих» Андрій Ярмоленко не використав можливість забити з «позначки», пробивши в поперечину. Ще раз братися за пенальті ветеран збірної не взявся, віддавши право на вирішальний удар більш молодому колезі. «Перед грою ми визначали, що пенальті битиме Ярмоленко. Але після невдалого виконання першого я бачив, що він сам запропонував Циганкову пробити. Я розумів, що Андрій не був психологічно готовий до другого 11-метрового. Тому я вдячний Циганкову за те, що він показав, що готовий до цього», — розповів Ребров.

Оборонний компонент

Завдяки переможному червневому «дублю» у турнірній таблиці євровідбору збірна України закріпилася на другій сходинці. При цьому збірна Англії, котра без особливих проблем здобула чотири перемоги в чотирьох матчах, перебуває в групі С поза конкуренцією. Натомість за прохідну другу позицію українській команді доведеться боротися з італійцями. До кінця року всі питання групового відбору будуть закриті, і тут вирішальними для «синьо-жовтих» стануть саме дві очні дуелі з Італією — 12 вересня та 20 листопада.

До того моменту буде у Сергія Реброва час поміркувати над новими тактичними розробками, аби гідно зіграти з італійцями, матчі проти яких українським збірникам даються особливо тяжко.

Утім із великими труднощами дався «синьо-жовтій» команді й матч зі скромною Мальтою. Після поразки острів'янам (0:1) у товариському матчі 2017 року перемога над Мальтою у кваліфікації до ЧЄ-2024 виглядає для «синьо-жовтих» великим прогресом.

Проте з огляду на різний статус суперників від української збірної очікували в цьому матчі чогось значно більшого, ніж скромних — 1:0. При цьому, на думку керівників федерації футболу Мальти, перемогти в матчі українським футболістам допоміг суддя, котрий підніс їм подарунок у вигляді повторного пенальті.

Хай там як, а Сергій Ребров наголошує, що нині в Європі всі команди вмійють добре оборонятися. А українській збірній традиційно складно долати насичений захист. «Знаю, що в Україні всі чекають на 5:0, 6:0, але зараз усі команди добре грають в обороні», — каже Ребров. За його словами, футболісти збірної зараз діють не дуже виразно. «Після сезону вони втомлені та й працюємо ми разом лише 10 днів. Не так просто все пояснювати футболістам, та ще й утилити ідеї на полі. Коли ж вони втомлені — це дуже важко зробити», — пояснює Ребров. ■

«Сам Віктор Циганков поставив себе лідером команди. Ніхто його не призначав. Те, що він робить в останніх трьох матчах, — його заслуга».

■ ЗБІРНА

Ідеї не для втоми

Вітчизняна футбольна збірна успішно провела літню сесію відбору на чемпіонат Європи-2024

У матчі проти Мальти Андрій Ярмоленко не реалізував пенальті.

Українським збірникам традиційно складно грати з командами, котрі сповідують відверто захисний стиль гри.

Точні удари Віктора Циганкова принесли збірній України перемоги над Північною Македонією та Мальтою.

■ ТАБЛО

Чемпіонат Європи. Група С. Північна Македонія — Україна — 2:3

(Бардхі, 31 (пен.); Ельмас, 40 — Забарний, 62; Конопля, 67; Циганков, 83; вилучення: Мусліу, 72 (ПМ); У: Трубін, Тимчик (Конопля, 46), Забарний, Матвієнко, Миколенко, Степаненко, Судаков, Ярмоленко (Маліновський, 66), Циганков (Зубков, 90+3), Мудрик (Сидорчук, 90+1), Довбик (Ванат, 46)).

Україна — Мальта — 1:0 (Циганков, 72 (пен.); У: Трубін, Конопля, Кривцов, Забарний, Матвієнко (Миколенко, 46), Степаненко, Маліновський (Буяльський, 63), Ярмоленко (Сидорчук, 81), Циганков (Сваток, 90+5), Судаков, Ванат (Довбик, 63)).

Турнірне становище: Англія — 12 (4 матчі), Україна — 6 (3), Італія — 3 (2), Північна Македонія — 3 (3), Мальта — 0 (4).

Марія ТКАЧЕНКО

Недавно в Лондоні пройшов традиційний парад Trooping the Colour, де була й Кейт. Вона вперше відвідала урочистості в статусі принцеси Уельської.

Мідлтон їхала в одній кареті з Каміллою Паркер-Боулз та зі своїми дітьми — дев'ятирічним Джорджем, восьмирічною Шарлоттою та п'ятирічним Луї. Принцеса Уельська з'явилася в елегантній зеленій сукні-пальті Andrew Gn, яку доповнила капелюхом Philip Treacy. Кейт не випадково обрала смарагдовий колір — так вона наголосила на наявності звання полковника ірландської гвардії. Образ завершили сапфірові сережки принцеси Діани.

Нагадаємо, що Єлизавети II не стало 8 вересня. Раніше, на честь її дня народження, в мережі з'явилося неопубліковане фото з її Величністю в оточенні онуків і правнуків. А раніше, 9 квітня 2021 року, помер чоловік королеви — принц Філіп. Йому залишалося два місяці до 100-річного ювілею. Офіційна версія смерті — похилий вік. Подружжя прожило разом 73 роки. ■

■ СВІТСЬКЕ ЖИТТЯ

Офіційний вихід

Кейт Мідлтон із дітьми з'явилася на параді до дня народження Карла III

Кейт та її діти відпочивають з «вогником». Фото з сайту apostrophe.ua.

■ ЗІРКИ

Усе таємне стає явним

Тома Холланда та Зендею зазнімкували під час романтичної прогулянки

Марія НЕВЗГЛЯД

Том Холланд і Зендея намагаються приховувати свої стосунки. Закохані рідко з'являються разом на світських зустрічах. Нещодавно актор в інтерв'ю The Hollywood Reporter сказав, що «стосунки — це те, що ми неймовірно бережемо». Однак папараці все-таки іноді вдається зняти пару разом.

Нині зірки перебувають у Лондоні. Напередодні їх сфотографували під час прогулянки. Актриса була одягнена в чорний спортивний костюм, а Холланд вважав за краще для виходу рожеву футбол-

ку та джинси.

Восени 2021-го зірки підтвердили свій роман. Актор зізнався, що їх із дівчиною пов'яже не лише робота в кіно (вони познайомилися на зйомках «Люди-павука»). «Це не моя історія. Це наша історія. І ми ще поговоримо, коли будемо готові», — сказав він в інтерв'ю GQ.

Наприкінці минулого року в

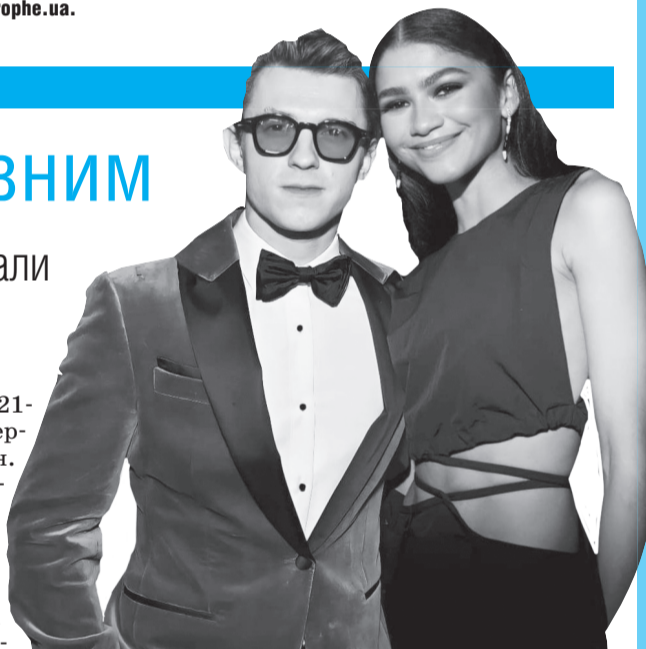

Фото з сайту focus.ua.

ЗМІ активно обговорювали заручини зіркової пари. Щоправда, мати актриси спростувала припущення журналістів. ■

■ ПОГОДА

22–23 червня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно, без опадів. Вітер північно-західний, 1-2 м/сек. Температура вночі +19...+24, удень +24...+27. Післязавтра вночі +20...+23, удень +20...+26.

Миргород: без опадів. Уночі +16...+23, удень +24...+28.

Вінниця: без опадів. Уночі +15...+23, удень +24...+30.

Одеса: без опадів. Уночі +18...+23, удень +23...+28.

Курорти Карпат: хмарно, без опадів.

Трускавець: уночі +16...+22, удень +22...+26.

Моршин: уночі +16...+22, удень +22...+27.

сонячно

мініміальна хмарність

хмарно

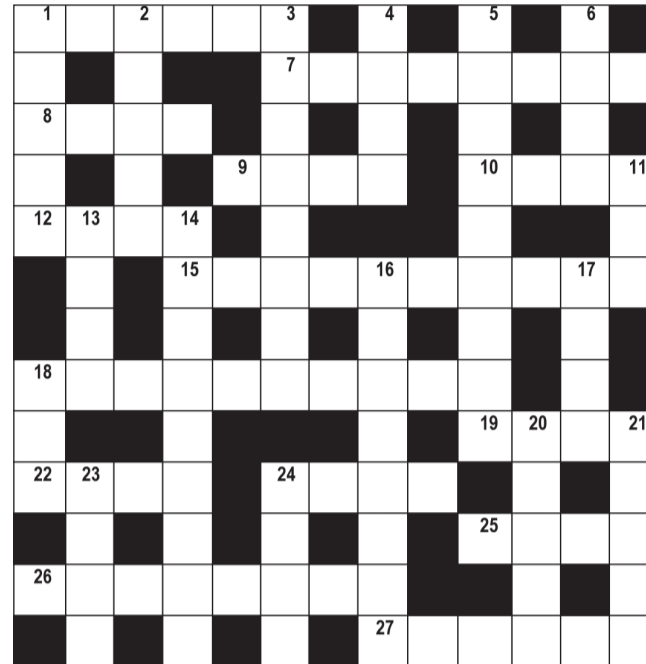
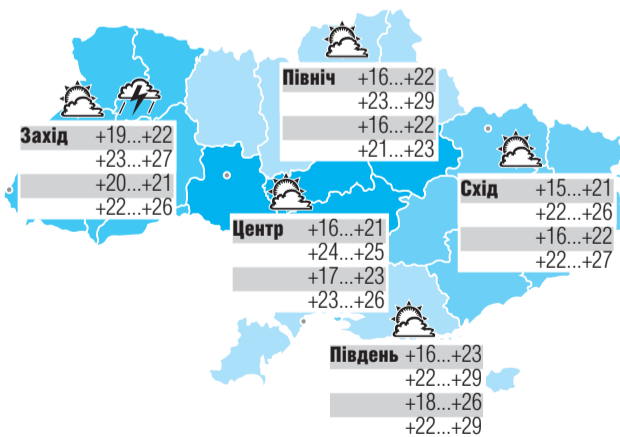
дощ

сніг

дощ, гроза

■ КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №25

По горизонталі: 1. Речовини, які підвищують силу й стійкість організму, заборонені в спорті. 7. Сорт пшениці з білим твердим зерном, що дав назву крупі та білому хлібу. 8. Речовина, на яку знахарі виливали з ляду попередній напис в космосі, гравітація якої настільки сильна, що жодна з частинок не може її покинути. 12. Чорна субстанція в космосі, гравітація якої настільки сильна, що жодна з частинок не може її покинути. 12. Бойова палиця середньовічного лицаря. 15. Пергамент, на якому зішкребли попередній напис і залишили новий. 18. Село на Дніпропетровщині, що славиться своїм розписом. 19. Дворянський титул. 22. Річка на Полтавщині. 24. У деяких країнах Африки й Латинської Америки сільськогосподарський робітник, який через борги перетворився на боргового раба. 25. Давній український одяг, легка, вкочена жіноча свитка. 26. Тимчасове поселення кочівників. 27. Пристрій для чищення пляшок чи унітазів.

По вертикалі: 1. Місто в Швейцарії, де традиційно проходить найпрестижніший економічний форум. 2. Селище під Донецьком, де досі точаться бої й гинуть люди. 3. Козак із Майдану, який спочатку став депутатом, а потім — таксистом. 4. Герой романо-германських казок, що шу-

кає скарби під землею й охороняє їх. 5. Німецький парламент. 6. Син Дедала, який так і не навчився літати. 11. Вихід м'яча за межі поля у футболі. 13. Один із найвідоміших футболістів в історії. 14. Мережа спортивних клубів. 16. Спеціальна споруда-усипальниця для зберігання труни відомої особи. 17. М'який диван без спинки. 18. ... Іван — гора в Карпатах. 20. Межа, кордон. 21. Грошова одиниця Франції, Бельгії, Швейцарії до введення євро. 23. «І все на світі треба пережити, і кожен фініш — це, по ..., старт». (Ліна Костенко). 24. Невелика виразка на шкірі, що так дошкульно підліткам. ■

Кросворд №24 від 14 червня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

■ ПРИКОЛИ

Російська мама взяла кредит на сім мільйонів рублів під заставу мертвого сина, який на момент заключення кредитного договору був ще живий. Вона вірить у ЗСУ!

Судячи по кількості охорони в паріаха кирила в Бога він не вірить.

— А що ви одягнете в день смерті путіна?

— Сподіваюсь, іще шорти.

Якщо воно виглядає, як людина,

ходить, як людина, і розмовляє, як людина — не факт, що воно насправді людина, це може бути галіма русня.

Вночі Україна не могла бомбити Белгород. У нас комендантська година. Ми спимо.

Кацап, повернувшись з війни, сказав своєму псу: «Шарік, к ногс».

Як жест доброї волі росія прийняла рішення про свій розпад.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоров'яки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009025 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 112 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 86734